

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Jure Rerum Ecclesiasticarum Ad Germaniae Catholicae
Principia Et Usum Pars ...**

Complectens Sectionem III. & IV.

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1762

Titulus XVIII. De Testamentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68067)

tamen recentiores interim accesserunt plurimi. Præ aliis legi meretur HENRICUS A ROSENTHAL, LUDOLPHUS SCHRADERUS, JOANNES SCHILTERUS, JOAN. GUIL. ITTERUS, GEORG. ADAM. STRUVIUS, SAMUEL STRYKIUS, GOTTLÖB AUGUSTUS JENICHEN, qui in suo Thesauro Juris Feudalis, duobus tomis comprehendit selecta variorum Autorum opuscula de Feudis. Copiosissima Jurium, Diplomatum & Documentorum Feudalium collectio continetur in dicto Corpore Juris Feudalis Germanici tribus tomis comprehenso.

**TITULUS XVIII.
DE TESTAMENTIS.**

Confer. ex Lib. 3. Decretal. tit. 26. Sext. tit. 11. Clement. tit. 6.

S. 435.

*Ultimæ
Volun-
tates*

HUCUSQUE dictum de modis, quibus Bona ab Ecclesiis & Ecclesiasticis acquiruntur, vel alienantur inter vivos: superest, ut attingamus modos, quibus mortis causa aliquid Ecclesiæ acquiritur; vel a Clericis ad alios transfertur. Ejusmodi modus
acqui-

acquirendi, vel transferendi dominium vocatur *ultima voluntas*, seu legitima dispositio de eo, quod quis post mortem suam fieri velit: quæ ambulatoria quidem est usque ad vitæ supremum exitum; per mortem tamen redditur firma, ut eam alia sequi non possit. Si quis jam ante mortem constringeret libertatem suam jurata & acceptata promissione de voluntate non mutanda, nec revocanda; perjurus esset condendo aliud testamentum, quod tamen censeretur validum. Nihilominus hæres in hoc mutato testamento institutus, teneretur priori, in cujus gratiam juramentum factum est, restituere, quantum ipsi vi juramenti competeret, non tanquam hæredi, sed tanquam Promissario 4.).

§. 436. Quamvis nihil sit, quod magis hominibus debeatur, quam ut
U u 2   supre-
Firmi-
tem ha-
bent

-
- 4.) De hac quæstione late disputant COVARRUV. de Testam. part. 2. Rubr. n. 24. seqq. MOLINA de J. & J. tr. 2. disp. 151. GABRIEL VASQUEZ de Testam. Cap. 2. dub. 3. Card. DE LU-
60 de J. & J. disp. 24. sect. 2.

supremæ voluntatis, post quam jam aliud velle non possunt, liber fit stylus, & licitum, quod iterum non redit, arbitrium 5.); firmitatem tamen non haberent ultimæ voluntates, nisi accederet Legum dispositio: nemo enim, si solum jus naturale attendamus, disponere potest de Bonis suis in illud tempus, quo non erit dominus: cum igitur quis per mortem cesset esse Bonorum suorum dominus; consequens est, neminem posse disponere in tempus mortis, nisi Leges firment has dispositiones. Nam ejusmodi Testator revera disponderet post mortem, cum ante ultimum halitum dispositio testamentaria firma non sit 6.).

§. 437.

5.) L. 1. C. de SS. Eccles.

6.) Qui aliter loquuntur, videntur confundere dispositiones morientium cum dispositionibus mortis causa. Moriens de rebus suis potest disponere per actum inter vivos, qui firmitatem suam habeat jam ante mortem: non autem mortis causa, nisi robur addant Leges: sine his enim diceretur dispositio fieri a mortuo.

§. 437. Dicunt, a Domini voluntate unice dependere, quomodo dominium rei suæ in alium transferre velit; posse igitur ea lege transferre, ut non nisi post mortem suam acceptari possit 7.). Ad similia verba reddit idem responsum, non posse transferri dominium ea lege, ut acceptari possit pro tempore, quo ipse dominium transferens non amplius erit dominus. Consensus transferentis cum consensu acceptantis debet simul moraliter vel habitualiter existere: consensus autem transferentis nullo prorsus modo existit post mortem. Si Princeps gratiam concedit ad beneplacitum suum, gratia cessare dicitur per mortem Principis, cum ibi cesset ejus beneplacitum 8.): similiter si quis dominium transfert, acceptandum post mortem suam; talis acceptatio nullum dabit jus, postquam per mortem cessavit voluntas transferendi. Si quis donaturus Titio, pecuniam alicui dederit perfe-

U u 3 ren-

7.) Hoc argumento utitur WOLFIIUS Jur.

Natur. p. 7. §. 992. seqq.

8.) C. 5. de Rescript. in 6.

rendam ad Titium, & ante mortuus fuerit, quam ad Titium perferretur; dominium pecuniæ non acquirit Titius 9.): quomodo igitur hæreditas transferetur per testamentum post mortem, nisi testamento accedat Legum autoritas? Aliud est, solam traditionem & possessionem rei inter vivos donatæ differri post mortem; aliud ipsam translationem domini fieri per mortem. Dein nemo, nisi sua interfit stipulari alteri potest 10.): non interest autem defuncti, quis Bona ejus post mortem obtineat: unde nisi in vita negotium cum hærede intercesserit, non apparet, quomodo per actum mortis causa Bona defuncti acquirere possit.

Sed ex Legibus positivis. §. 438. Hinc Romani Testamta, quæ non erant privilegiata in procinctu, condebant calatis Comitibus; postea per *as & libram*, seu imaginariam venditionem, ut Bona ad hæredes transire censerentur, vel per Legem populi, vel per contractum inter vivos. Accedentibus aliis ordinationibus, *Lege obvenire hæreditatem non improprie quis dixerit eam, que*
ex

9.) L. 2. §. 6. ff. de Donation.

10.) §. 19. Inst. de inutil. stipul.

De Testamentis. 671

ex testamento defertur: quia lege duodecim Tabularum testamentariae hereditates confirmantur 11.) apud Romanos: apud nonnullos enim alios populos jam Lege Civili firmitas ipsis data fuerat 12.): quin tamen inferatur, Testamenti vim provenire ex Jure Gentium proprie dicto, cum adhuc hodie variae Gentes communionem Testamentorum non habeant cum aliis, ad quas non potest hereditas transferri per Testamentum. Ideo etiam apud Romanos Testamenti factio non privati, sed publici juris esse dicebatur 13.).

U u 4 §. 439.

11.) L. 130. ff. de Verb. Signif.

12.) Athenis non erat jus condendi Testamenta ante Solonem; sed hereditas familiae defuncti relinquenda erat. Solon autem liberum fecit, non extantibus Liberis, cui visum esset, sua donare, ut refert PLUTARCHUS in Solone. Item in Quæstionibus Romanis. Hæc Lex Solonis displicuit PLATONI Lib. II. de Legib. Censent aliqui, apud paucas Gentes ante Romanos viguisse Testamenta. Vid. THOMASIIUS de Orig. Success. testament.

13.) L. 3. ff. qui testam. fac. poss. Fufe hanc quæstionem discutit FERNANDUS VASQUIUS de Success. creat. lib. I.

§. I.

Ultima- §. 439. Variæ sunt species ultima-
rum Vo- rum Voluntatum. I. Testamentum.
lunta- II. Codicillus. III. Substitutio. IV.
tum di- Fideicommissum. V. Legatum. VI.
visio. Donatio mortis causa. Ex hac va-
 stissima materia, quam Juris Civilis
 Interpretes latius pertractant, plera-
 que obiter delibabimus, liberalius
 acturi de iis, quæ ad Ecclesias & Ec-
 clesiasticos aut ad forum internum,
 potissimum pertinere videbuntur.

Testa- §. 440. Testamentum est *voluntatis*
menti *nostra justa sententia de eo, quod quis post*
Defini- *mortem suam fieri vult* (14.). Ut ab aliis
tio & ultimis voluntatibus distinguatur, per
Divisio: verbum *justa* intelligitur voluntas
 quoad intrinsecam & extrinsecam
 formam Legibus conformis, proin-
 etiam directam hæredis institutionem
 continens. Aliud est *solemne*, aliud
non solemne, quod ex speciali Juris
 privilegio absque solennitatibus sus-
 tinetur. Solemne subdividitur in
Scriptum & Nuncupativum.

Scripti §. 441. Ad Testamentum *scriptum*,
Solen- *solemne*, de Jure Civili requiritur I.
nitates, Ut ab ipso Testatore redigatur in
 Scripturam, vel saltem coram testi-
 bus subscribatur, aut octavus adhi-
 bea-

 14.) L. I. ff. *ibid.*

beatur testis, ejus loco subscribens.
II. Septem Testes idonei, quales non
sunt mulieres, impuberes, furiosi,
prodigi declarati, muti, surdi, cæ-
ci, infames, inviti & coacti, hære-
des in eodem Testamento scripti,
existentes in potestate testatoris, vel
testis, vel ambo in potestate tertii,
fide propter improbitatem indigni,
intestabiles passive aut active 15.).
III. Testes debent esse rogati, & ita
præsentes, ut testatorem audiant &

U u 5 vi-

15.) Romani rejiciebant etiam pauperes.
Cives autem nimia paupertate laboran-
tes, animadversione censoria classibus
exempti, capite censebantur, & in
proletariorum numerum referebantur.
Unde FÆSTUS testes, qui signandis
Testamentis adhibebantur, *Classicos* ap-
pellavit, ad quinque classes, in quas
a Servio Tullio, ut narrat LIVIUS
Decad. 1. lib. 1. pro census qualitate
distribuebatur Populus Romanus, om-
nino respiciens, & simul indicans, pro-
letarios ac capite censos, quia classici
non erant, signandis Testamentis ad-
hiberi non potuisse ob nimiam pauper-
tatem, quæ cum falsi ingentem mate-
riam præbeat, semper Romanis suspen-
cta fuit. Ita RÆVARDUS Conjectan.
lib.

674 *Seçtio IV. Tit. XVIII.*

videant. IV. Coram his testator vel per se, vel per alium affirmare debet, in charta, quam exhibet, contineri suam ultimam voluntatem. V. Huic chartæ singuli testes sua nomina subscribunt propria manu, suaque signacula seu sigilla apponunt: si autem scribere nesciant, aut sigillum proprium non habeant, potest id fieri aliena manu & sigillo, modo exprimatur, ex qua ratione id factum sit. VI. Totum negotium eodem moraliter tempore, unoque contextu, & coram testibus omnibus simul congregatis, audientibus & videntibus, quæ geruntur, absolvendum est.

§. 442.

---

lib. 2. c. 20. De Proletariis & capite censibus vid. GELLIUS lib. 16. c. 10. Solon Athenienses cives in tres classes divisit juxta modum facultatum: reliqui vocabantur *ῥητες*, quos Interpres PLUTARCHI in Solone nominat *Capite censos*. In Recept. Imp. Colon. ann. 1512. Const. de Notariis. art. de Testam. §. 7. excluduntur etiam Leibeigne, quos homines *proprios* in Germania vocamus: hodie tamen eorum conditio multo melior est, nec in testamento rejici possunt. vid. III. B. DE CRAMER *Nebensunden* p. 2. §. 2.

§. 442. Testamentum solenne Nuncupativum, quod fit oretenus nominato coram testibus hærede, de Jure Civili easdem requirit solennitates, excepta subscriptione & subsignatione. Opus scilicet est, ut Testator coram septem testibus idoneis, rogatis ac monitis, simul præsentibus, voluntatem suam circa hæredem oretenus per se, vel per alium manifestet, aut ex charta prælegat: quæ omnia uno contextu, eodemque moraliter tempore fieri debent. Oportet igitur, ut testis intelligat linguam, qua conditur Testamentum nuncupativum: ad Testamentum autem scriptum testis non debet intelligere linguam testatoris, modo intelligat, fieri Testamentum, & se propterea rogatum ac requisitum.

§. 443. Si quis intendat facere Testamentum scriptum, deficiens tantamen in debita subscriptione, vel subsignatione testium, valebit ut Nuncupativum, modo habeat solennitates ad Nuncupativum requisitas: accipiendus enim est actus, ut magis valeat, quam pereat. Si autem testator non nominat, nec clare indicat hæredem testibus, sed solum
se

se refert ad schedam, in qua descriptum ait heredem, non valet Testamentum. Leges enim 16.) volunt, heredem nuncupari palam, ut exaudiri possit a testibus; voce manifestari nomen heredis vel heredum; testes collectos audire voluntatem testatoris &c. Sufficit autem, si testator ad interrogationem alterius, capite annuat, modo sit sanæ mentis, testes pro conficiendo testamento convocari jusserit, nondum morti proximus; nec præsumptio sit, quod infirmus ad importunam præsentium instantiam, eorumque favorem annuat. Nam *nutu etiam relinquitur Fideicommissum* 17.): eadem autem est ratio de hæreditate, modo testator loqui possit, & solum per accidens vi morbi impediatur.

Defectus solennitatis irritat Testamentum, §. 444. Testamentum potest esse imperfectum ratione *voluntatis*, scilicet quod quis inchoavit, vel intendit facere, & nondum perfecit: id certe pro utroque foro est nullum & irritum. Imperfectum autem ratione

16.) L. 21. pr. ff. qui testam. fac. poss. L. 21. §. 2. & L. 29. C. de Testam. Hoc verum videtur de Jure communi. Ex Jure Statutario alicubi sufficit, si Testator se referat ad schedam.

17.) L. 21. ff. de Legat. 3.

De Testamentis. 677

tione *solennitatis*, irritum est saltem in foro externo, & regulariter 18.): adeoque septem testes, & alia recensita, non præcise ad probationem, sed ad substantiam ac valorem Testamenti solennis pertinere dicuntur. Excipitur casus a JUSTINIANO decisus (19.), quando scilicet hæres ab intestato ipse percepit, ac fatetur voluntatem defuncti, alium pro hærede instituere intendentis. Cum enim res per testium solennitatem ostenditur; tunc & numerus testium, & nimia subtilitas requirenda est, ne quid falsitatis incurrat per duos forte testes compositum *Testamentum*: cum autem ipse hæres, cui summa autoritas totius causæ commissa est, dicere compellitur veritatem, qualis locus testibus relinquatur, vel quemadmodum ad extraneam fidem decurratur, propria & indubitata fide relicta? Quamvis ista decisio inserta sit Rubricis de Fideicommissis, eadem tamen

---

13.) Clari sunt textus in L. 9. 12. 21. C. de Testam.

19.) §. ult. Instit. de Fideicommissi, hæred. L. ult. C. de Fideicommissi.

tamen est ratio de Testamento, & institutione hæredis: ipsaque Lex Testamentum nominat 20.)

Non tamen semper pro foro conscientia. §. 445. Sicut in dicto casu Testamentum valere censetur etiam pro foro externo: ita mihi videtur, defectum solennitatis, quando certo constat de voluntate Testatoris, saltem pro foro interno non impedire valorem & obligationem, quam habuerunt Testamenta ante inventas scrupulosas solennitates. Mens enim & intentio Legislatorum, nimiam solennitatum subtilitatem requirentium, fuit, ut per ampliores testes perfectissima veritas reveletur, & morientium voluntas certius impleatur. Ne igitur intentioni suæ contradicerent, noluerunt per has solennitates occasionem dare, potissimas Testatorum voluntates infringendi & finem Legum suarum evertendi, annullando Testamenta etiam pro foro in-

---

20.) An & quando hæc Decisio, quæ loquitur de hærede audiente & fatente voluntatem defuncti, extendi possit aut debeat ad alios casus, in quibus voluntas testatoris omnino certa & innegabilis est, relinquatur prudenti Judici,

interno in iis casibus, ubi de voluntate Testatorum habetur certitudo, & consequenter ubi non est periculum contraveniendi eorum voluntati, nec datur ansa litigandi: omnia enim hæc incommoda cessant, quando pro foro interno habetur certitudo de voluntate Testatoris, licet hic *nimiam & miseram diligentiam* non sit secutus; nam *pro jure legitimo haberi debet hominis sani voluntas* 21.), saltem pro interno foro, in quo nulla fraudis suspicio datur, sed ea habetur certitudo, quæ a Legibus per solennitates quæritur. Nec tamen frustranea censi debet annullatio talis Testamenti pro foro externo. Nam etiamsi ex antiquissimis jam Legibus & Populorum Moribus facultas transferendi Bona sua in alterum competere dicatur Testamento, scrupulosis solennitatibus destituito, saltem pro foro interno, pro quo recentiores Imperatores antiquis illis Legibus derogare voluisse non censentur: facile tamen permittitur, ejusmodi Testamenta non gaudere favoribus a THEODOSIO,

---

21.) L. 88. §. fin. ff. de Legat. 2.

DOSIO, JUSTINIANO &c. Testamento ad normam Legum suarum perfecto indultis, quale est jus accrescendi, hypotheca legati &c. Imo ad præcidendas plurimas oppositiones, posset demum dici, per tale Testamentum, pro foro externo annullatum, non quidem directe, sed tamen indirecte per modum Fideicommissi transferri hæreditatem in eum, quem Testator hæredem voluisse certo agnoscitur.

Testa- §. 446. Non omnes dictæ solennitates observantur in Testamentis *Privile-* privilegiatis. Tale est l. *Testamentum* *giatum* *Pium*, in quo pro hærede instituitur *I. Pium*, locus aut *Causa pia*, aut *Persona ex pio motu virtutis*. Hoc Testamentum non censetur subjacere Legibus Civilibus, solennitates certas requiruntibus 22.). Sacri Canones 23.) aliud non requirunt, quam ut sufficienter constet de voluntate Testatoris.

22.) Juxta L. 13. C. de SS. Eccles. ad Testamentum in favorem Ecclesie conditum, requiritur, ut *alia omni juris ratione munitum sit*.

23.) C. 11. de Testament.

toris. Hanc decisionem passim sequuntur Tribunalia sæcularia, ita quidem, ut etiam Legata profana huic Testamento Pio inserta, subsistant firma.

§. 447. II. Testamentum Patris vel Matris inter Liberos Nuncupativum valet absque omni solennitate, modo constat de voluntate defuncti (24.). Scriptum vero (25.) requirit, ut Pater ipse, Mater, aut Avus scribat Testamentum, vel saltem subscribat, ita ut Liberi agnoscant manum Patris: exprimi etiam debet tempus conditi testamenti, & Liberos omnium nomina, atque uncix, quæ possunt esse inæquales, modo singulis relinquatur Legitima: tempus autem & uncix non per cifras, sed per literas & integra verba exprimantur. Tale Testamentum absque aliis solennitatibus conditum, valet inter solos Liberos: si aliquid titulo institutionis relinquatur extraneo, ut Uxori, Parentibus &c. illud accrescit

X x Libe-

24.) L. 16. & L. ult. C. famil. hercisc.

25.) Ex Novell. 107.

De Jure Rey. Eccles. Pars poster.

Liberis: Legata in tali Testamento relicta valent, modo nomina sint scripta manu testatoris, vel nuncupata coram Testibus saltem duobus 26.); nam Patris manus & lingua habet omnem virtutem chartæ præbitam 27.).

III. Militis, §. 448. *III. Testamentum Militis* in actuali conflictu nullas requirit solennitates: in Castris exigit duos testes: extra Castra & actualem conflictum Milites jure communi testantur 28.).

IV. Rusticorum, §. 449 *IV. Ad Testamentum Rusticorum* sufficiunt quinque testes, si plures commode haberi nequeant: neque requiritur subscriptio aut Sigillorum appositio, nisi aliqui sciant scribere, & apponant Sigilla pro aliis. Si autem omnes sint illiterati, & ignari scribendi, manifestari coram his testibus debet voluntas testatoris, ut sit Testamentum nuncupativum, & testes juramentum possint deponere de percepta testatoris voluntate si Leges

26.) Ibid. c. 1.

27.) Add. L. 38. ff. de Fideicommiss. libertat.

28.) Rec. Imp. de anno 1512. in Constit. de Notariis, art. de Testament. §. 2.

De Testamentis. 683

Leges Civiles communes sequamur, hoc privilegium conceditur loco & personæ copulative, nempe rusticis ruri testantibus. Unde rusticus Testamentum condens in Civitate, debet adhibere omnes solennitates. In pagis, qui multos habent incolas, non remittitur numerus testium: videtur tamen Imperator ita consulere simplicitati rusticorum, ut non exigat scrupulosam observantiam omnium solennitatum 29.): sed concedit, *antiquam eorum consuetudinem legis vicem obtinere.* Unde multi censent, tales testes non debere esse rogatos, nec omnibus aliis qualitatibus præditos, quas supra recensuimus. Testamentum, quod rusticus juxta privilegium suum ruri fecit, obtinet suum valorem, etiamsi hic rusticus postea in civitatem migret. In plerisque Provinciis vigent specialia Statuta, aut consuetudines circa testamenta rusticorum, quorum simpli-

X x 2   cita-

29.) L. ult. C. de Testament. SAMUEL STRYCKIUS singularem Dissertationem scripsit de Testamento Rusticorum, quæ habetur tom. 2. disp. 20.

citati & ruditati fere ubique aliquid indulgetur. Alicubi tamen, ut in Bavaria, privilegium rusticorum est strictæ interpretationis, neque extenditur ultra verba ad Nobiles ruri degentes, ad quorum testamenta multi Doctores non requirunt septem testes, si commode haberi non possint.

V. Tempore Pestis. §. 450. V. Testamentum tempore Pestis juxta Leges communes in hoc est privilegiatum, quod testes non debeant esse vocati, nec simul præsentés. De consuetudine sufficiunt tempore pestis duo vel tres testes, ad imitationem Testamenti militaris: nam ut aliqui arguunt, tempus belli & pestis æquiparantur, cum tunc censeatur esse bellum a Deo illatum hominibus. Intelligendum id tamen de peste vehementer grassante, quando jam multis civibus viduata esset urbs, aut cives in loca tuta se recepissent, vel præsentés consortium aliorum fugerent. In dubio tenenda est opinio, quæ favet Testamentis 30.). Valet autem tale Testamentum tanquam solenne, etiam cessante morbo, in perpetuum.

§. 451.

30.) GAIL. lib. 2. observ. 118. n. 18. seq.

§. 451. VI. Testamentum publicum *VI. Ad Acta*, vel *apud Acta*. Imperator THEODOSIUS 31.) modum tradit condendi Testamenta, Principi offerenda. Rarius hodie id fieri solet. Occasione tamen hujus Legis originem & usum hausisse videtur modus testandi ad Acta Judicialia. Testamentum scriptum erigitur coram Judice in loco judicii, aut conditur in domo testatoris decumbentis, postea transmittendum & offerendum ad Acta. In priori casu requiritur, ut Judex adhibeat duos testes, specialiter vocatos & rogatos in probationem, quod Testamentum coram Actis insinuatum sit 32.). In altero casu requiritur, ut Judex ipse testatorem accedat, vel deputatum, specialiter ad hoc instructum mittat cum duobus testibus, ut vel in sua, vel deputatorum persona testatorem ipsum videat. Si testator voluntatem

X x 3 tem

31.) L. omnium 19. C. de Testam.

32.) Testamentum soli Judici in ædibus suis privatis oblatum sustinetur tanquam validum apud Ill. D. DE CRAMER. Wetzlarisch. Nebenstunden p. 10. n. 6.

tem suam absque præsentia Judicis domi condat, valebit Testamentum, si illud coram duobus testibus testamento insertis erigat, & ipsemet postea cum istis testibus Judicem accedat, testamentum ad Acta offerat, dicatque, in hoc seriam suam voluntatem contineri 33.). In nuncupativo testandi modo fere idem observatur, ut testator Judicem accedat, eique voluntatem suam oretenus insinuet, quam Judex adhibitis duobus testibus Protocollo inserit: aut ipsemet Judex, vel deputati testatorem accedant, & præsentibus duobus testibus voluntatem oretenus prolatam excipiant, eandemque ad Protocollo notent. Idem fere observandum, si Principi offeratur. Videtur hoc Testamentum esse maxime solenne, cum Principis autoritas, & Judicii actorumque fides omnes solennitates superet & suppleat: testes autem adhibentur non ad solennitatem & formam Testamenti, sed ad pro-

---

33.) Ut testator duos testes (cum testamento clauso ad Judicem mittat, tutum non est.

probationem oblationis factæ. Si Judicis aut Principis sigillo muniatur Testamentum, multis in locis retinet autoritatem publicam, etiamsi testator scripturam domi suæ afferret, nisi de mutata voluntate constet ex Sigillorum avulsione, cancellatione &c. 34.): vel nisi prudens subsit suspicio fraudis 35.). Non requiritur Judex proprius competens, cum sit actus Jurisdictionis voluntariæ.

§. 452. Solennitates Juris Civilis *Jus Ca-*
non requirit Jus Canonicum 36.): *noni-*
sed sufficiunt duo vel tres testes præ-
cum,
ter Presbyterum proprium. Hos ta-
men non solummodo ad probatio-
nem, sed pro solennitate & forma
substantiali requiri, censent multi:
contradicunt non pauci. Decretum
suum ALEXANDER III, deducit ex Le-
X x 4 ge

-
- 34.) De Jure Bavarico Testamentum ab
Actis remotam *presumitur revocatum.*
35.) Talis suspicio prævalebat in casu, de
quo cit. D. DE CRAMMER part. 24. n. 1.
36.) C. 10. de Testam. quod desumptum
est ex Epistola Decretali ALEXANDRI
III. ad Episcopum Ostiensem, circa an-
num. 1170.

ge Divina, juxta quam in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum; ex Sanctorum Patrum Institutis; & generali Ecclesie consuetudine 37.): nulla ex his infertur forma substantialis & solennitas, de qua nec Lex Divina, nec SS. Patrum Instituta mentionem faciunt. Consuetudo illorum temporum videtur viguisse, ut conderentur Testamenta, vel sub forma Legum Civilium, vel precise juxta Leges Juris Naturalis & Divini: nam Leges Justinianeæ illo sæculo XII. in occidente longa oblivione vix non erant sepultæ: resuscitabantur autem a quibusdam Juris-Consultis Italis, quorum Auditores, ad gubernandas Civitates adhibiti eas in forum volebant reducere. Obstabat Alexander III. & quod mihi videtur, non pro suo tantum territorio, sed universim volebat, ut fideles adstringerentur precise

---

37.) Decretalem Alexandri, his fundamentis nixam, contra multorum argutias defendit MELCHIOR CANUS de Loc. Theol. lib. 6. c. 8. JOANN. BAPT. BARTHOLUS Instit. Jur. Can. c. 15.

oife ad formam Juris Justiniane; exigebat enim, ut major relinquere- tur libertas testandi, præsertim cum illa ætate ultimæ voluntates, etiam Laicorum, haberentur inter Causas pias, & passim deferrentur ad Tribunal Ecclesiasticum 38.), cui foro tam anxia solennitatum subtilitas, cujus occasione plurimorum volun- tates ultimæ enervarentur, parum quadrare censebatur. Etsi autem Ju- dicum quoque Laicorum cognitioni Causæ testamentariæ relinquerentur 39.): nihilominus maxima autoritas

X x 5 circa

38.) VAN ESPEN Jur. Eccl. p. 3. tit. 2. c. 2. THOMASSINUS p. 3. l. 1. c. 24. Id deducitur ex C. 10. 13. 16. 18. de Testam.

39.) Colligitur hoc ex Appendice Conci- lii LATERANENSIS III. part. 50. c. 8. ubi ALEXANDER III. rescribit ad Judi- ces Velletrenses. et c. 20. ex quo de- sumptum est allegatum C. 10. de Testa- ment. ubi refertur consuetudo Episco- capatus Ostiensis, vi cujus Testamenta absque septem testibus facta rescindun- tur ab his, qui potestatem habent super alios, quos Laicos Judices fuisse non du- bito. Notum enim est, quinam *Pote- statis* nomine denotentur in Italia.

circa Testamenta etiam Laicorum, competebat Episcopis. Eo enim evaserant deprædationes hominum sceleratissimorum in res defunctorum, ut compulsa tandem sit Ecclesia, tutandis Testamentis, vel juribus Agnatorum incumbere 40.). Sicut autem

---

40.) Concilium TOLOSANUM anno 1056. cap. 9. *Præcipimus quoque, ut nullus Laicorum aliquid suscipere audeat de rebus aut substantiis defunctorum &c.* In Concilio NANNETENSI ann. 1127. prout HILDEBERTUS Archiepiscopus Turo-nensis scribit ad HONORIUM II. Pontificem, damnabatur consuetudo, vi-cujus decedente marito, vel uxore, universa decedentis mobilia in proprietatem Judicis loci transibant. Lectu dignum est exordium diplomatis, quo Bertholdus Episcopus Eustettenis Clericis suæ Diocesis licentiam testandi concedit, anno 1364. *quia quorundam Laicorum non satianda cupiditas, tam in vita, quam post mortem, Clericorum res & bona... impudenter & potenter invadit, totaliter occupat, adeoque violenter usurpat, quod aliquando antequam anima migret a corpore, ablati lectis, suppellectilibus & facultatibus aliis, relinquuntur corpora solo strata, & qua tradantur Ecclesiasticæ sepultura, desit substantia, ut nec decentes exequia valeant celebrari &c.*

tem Pontifices consulebant securitati ultimarum voluntatum: ita etiam libertati testandi consuluisse videntur, dum non requirunt scrupulosam solennitatem testium.

§. 453. Fateor Concilia quædam Gallicana 41.) non agnoscere valorem Testamentorum, nisi facta sint sub testimonio Parochi, vel alterius personæ Ecclesiasticæ: reddunt autem rationem, ut scilicet Parochus testimonium dicat de Fide Catholica testatoris, *Et maxime ut ea, que in pias causas reliquerit, fideliter & citius sine fraude solvantur 42.)*, & quidem præsentia Parochi adeo præcise requirebatur, ut si quis imminente morte Presbyterum non adscivisset, mortuus careret Sepultura Ecclesiastica, & Notarius, qui Testamentum scripsisset, arceretur ingressu Ecclesiæ. Hæc in particularibus Provinciis ob singulares rationes constituta, plane non erant recepta universim

Nisi obstant particularia Statuta,

-
- 41.) Conc. TOLOSAN. can. 16. ann. 1229.
RUFFIACENSE, præsidente Archiepiscopo Burdegalensi c. 7. ann. 1258.
42.) Concil. NARBON. can. 5. ann. 1227.
& BITERENSE can. 44. 1240.

versim in Ecclesia; & alium intendebant finem, quam solum valorem Testamentorum: si quis enim invalidum condat Testamentum, propterea non debet carere Sepultura Ecclesiastica.

*Nullas
requirit
solemnitates.*

§. 454. Concludi igitur potest, testes in Jure Canonico non requiri ad solennitatem, sed solummodo ad probationem ultimæ voluntatis: cum etiam multi ex illis, qui pro forma substantiali hos testes exigunt, Parochi tamen præsentiam non necessario requirant, sed ejus fieri mentionem a Pontifice credant occasione facti ab Episcopo Hostiensi propositi, præsertim cum Testamenta passim fieri soleant in gravi mortis periculo, ubi ægrotantibus assistunt Parochi. Si autem præsentia Parochi ad valorem Testamenti non requiritur, non est ratio dicendi, reliquos testes ad valorem requiri, cum Pontifex æque Parochi, ac duorum aut trium testium mentionem faciat: horum autem præsentia juxta Legem Divinam, ad quam se refert Pontifex, non magis est necessaria pro solennitate, ac præsentia Parochi.

De Testamentis. 693

§. 455. Stabilitis postea & in fo-
rum rursus introductis Legibus Ju-
stinianeis, amplectebatur Jus Cano-
nicum Constitutiones Civiles favo-
rabiles circa Testamenta, de hære-
dis institutione, Legatis, fideicom-
missis, Falcidia, Trebellianica, In-
ventario, Legitima &c.: sed anxiam
solennitatem testium nullibi accepta-
tam legimus in Sacris Canonibus;
bene autem in Legibus Imperii Ro-
mano - Germanici sub Maximiliano
I. Imperatore 43.). An autem Te-
stamenta Clericorum in Germania
ordinanda sint juxta Leges Civiles,
dependet ex eo, an istæ in Curiis
Episcoporum, ad quas Testamenta
Clericorum deferuntur, sint receptæ
44.). In multis Diocæsisibus requiri-
tur, ut Testamenta Clericorum mit-
tantur ad Ordinarium pro Confir-
ma-

43.) In Comitibus COLONIENSIBUS Anno
1512. Constitut. de Notariis.

44.) Supra laudatus BERTHOLDUS E-
piscopus Eustettenensis concessit Cleri-
cis suis facultatem testandi coram duo-
bus testibus idoneis.

matione 45.) Hoc si fiat, non opus est aliis solennitatibus, cum talia Testamenta censeantur fieri ad Acta. Decedens absque confirmatione ultimæ suæ voluntatis, censetur obiisse intestatus. In Territorio Pontificio non tantum apud Clericos, sed etiam apud Laicos observatur Constitutio Alexandri III, nisi peculiaria Statuta cujusdam loci aliud exigant 46.) Ipsius Urbis Romanæ Statuta volunt, ut inter Cives, Incolas, & Districtuales servetur Jus Civile: hoc Statutum extendi etiam ad solennitates Testamenti, sæpius decidit Rota Romana, quamvis FAGNANUS 47.) more, quo alias suas præconceptas opiniones solet tueri, accerrime sit contrarius, credatque tali extensione violari

---

45.) In Decretis Synodalibus Dicecesis Augustanæ anno 1656. part. 3. c. 18. n. 2. statuitur: *Nulla per Clericos de Bonis Ecclesie nomine acquisitis facta testamenta valida sunt, nisi prius juxta sacrorum Canonum præscriptum a Nobis examinata confirmentur.*

46.) GRATIANUS Discept. forensi, tom. 2. c. 233. n. 52.

47.) In C. cum esses. de Testam. n. 157. seqq.

lari Jus Divinum, SS. Patrum Instituta, & generalem Ecclesiæ consuetudinem, foverique peccatum. Id tamen concedendum, ejusmodi Statuto non comprehendi personas Ecclesiasticas Romæ habitantes.

§. 456. Testamentum facere possunt omnes, qui Jure non prohibentur. Per privatas conventiones impediri non potest facultas testandi juxta Leges Romanas. Moribus autem Germaniæ introducta est Successio conventionalis, cui per Testamentum derogari amplius nequit. Unde pacta dotalia per modum contractus inita, nullo testamento mutari possunt 48.). Prohibentur aliqui Testamentum condere jure Civili *propter defectum integri status*, ut servi, damnati ad mortem 49.), de-
por-

Facere
Testa-
mentum
prohi-
bentur
aliqui
per Le-
ges Ci-
viles:

48.) Vid. supra §. 435.

49.) Consuetudo Germaniæ, quæ tamen ab afferentibus pro sua patria probanda erit, multis in locis salvam esse condemnatis Civitatem & Testamenti factionem vult, modo Reorum Bona per sententiam non sint Fisco addicta. Perpetuo relegati, et si hodiernis moribus non

portati, filiusfamilias quoad Bona profectitia & adventitia; qui enim Testamentum condit, debet esse paterfamilias, qualis non censetur esse filiusfamilias, nisi quoad Bona Castrensia & quasi Castrensia, licet pater consentiat 50.). *Ob defectum animi, ut mente capti, prodigi declarati,*

censeantur servi pœnæ, jus tamen Civitatis non videntur retinere. Ex militari delicto capite damnatis Testamentum facere licet super Bonis duntaxat Castrensiibus, si non Sacramenti fides rupta sit. L. 11. pr. ff. de Testam. milit. Unde miles ob desertionem suspendendus, testari non poterit jure militari: jure autem communi poterit, sicut alius condemnatus ad mortem.

50.) C. licet. 4. §. quamvis, de sepult. in 6. ex L. 11. & 12. C. qui testam. fac. poss. An filiusfamilias testari non possit de bonis adventitiis irregularibus, litigant inter se juris Civilis Interpretes. facultatem de his disponendi conantur aliqui deducere ex L. 8. §. 5. de Bonis quæ Libris &c. Novell. 117. c. 1. L. 19. §. 2. ff. de Castrenf. pecul. & aliis. Contra alii sine manifesta Lege nolunt recedere a communi Juris Romani Regula, quod testator debeat esse Paterfamilias, qualis censetur esse Filiusfamilias

De Testamentis. 697

rati, infantes & impuberes, licet
tutoris autoritas accesserit. *Ob defe-*
ctum Corporis, ut muti & surdi simul
natura. *Ob defectum morum & fama,*
X y ut

intuitu Peculii Castrensis vel quasi Ca-
strensis. Vid. JULIUS CLARUS sent.
lib. 3. §. Testamentum. q. 18. n. 2.
ANT. PEREZ ad tit. Cod. qui testam. fac-
possi. n. 15. CASPAR MANZIUS de te-
stam. valid. vel inval. tit. 2. n. 99. seqq.
GRASSUS V. Testamentum. q. 23. n. 2.
LAUTERBACH Dissert. Vol. 3. Disp. 109.
de Peculio adventitio Irregulari. Ab-
stineo a pluribus, cum operosa decisio
ejusmodi Controversiarum exigeret,
libellum hunc porrigi ultra limites sibi
constitutos, præcipue, cum materia
hæc non valde frequens videatur in
praxi, utpote de qua non occurrit men-
tio in multis libris, qui innumeras de-
cisiones Tribunalium recensent. Dein
in variis locis Peculium Adventitium
Irregulare æquiparatur universim Peculio
quasi Castrensi, quod statuitur in
Bavaria Cod. Civil. p. 1. c. 5. §. 6.
Unde juxta varias has opiniones inter-
pretari licet Legem 25. §. 1. ff. de mort.
caus. donat. juxta quam filiusfamilias,
mortis causa donare patre permittente po-
test. Nam patris permissione non erit
opus circa peculium adventitium irregu-
lare, ubi hoc æquiparatur Peculio qua-
si Castrensi.

De Jure Rer. Eccles. Pars poster.

ut rei criminis læsæ Majestatis, hæretici & omnes, quibus ab ipsa lege fides testimonii ferendi adempta est 51.). Si quis tempore conditi Testamenti fuit inhabilis, ut deportatus, impubes, filiusfamilias &c. non valet testamentum, etiamsi tempore mortis reddatur habilis 52.). Si quis

51.) L. 26. ff. qui testam. fac. poss.

52.) Testamentum filiifamilias factum de Bonis, de quibus poterat testari, secum trahit jure accrescendi etiam Bona, de quibus tempore testamenti conditi testari non potuisset. Casum habemus in L. 19. §. 2. ff. de Castrenf. pecul. juxta quam, si filiusfamilias paganus, relicta scilicet jam militia condat testamentum jure communi de Bonis Castrenfibus, decedatque ignarus, quod pater absens obierit, seque hæredem reliquerit, hæres Castrensis peculii scriptus, universa etiam paterna bona habebit, quia dictus filiusfamilias validum Testamentum fecerat, nec poterat post relictam militiam, jure militari partim testatus, partim intestatus decedere: unde necessario Bona paterna accrescunt hæredi Castrenfium: sicut si pauperrimus factio testamento decedat, ignorans se aliunde locupletatum. Hæres enim pauperis familiæ scriptus, jure accrescendi obtinebit etiam bona, quæ ante obitum testator ignorans acquisiverat.

De Testamentis. 699

quis autem tempore conditi Testamenti fuit habilis, & tempore mortis reddatur inhabilis, mutato statu libertatis, Civitatis &c. irritum erit testamentum: secus si fiat inhabilis ob vitium salvo statu superveniens, uti ob furorem, prodigalitem § 3.).

§. 457. Jure Canonico prohibentur testari Usurarii manifesti, nisi *Alii per Canones:* præstita satisfactione: excommunicati propter hæresin, aut eorum fautores: percussor Cardinalis: Religiosus post emissa vota solennia § 4.). Religiosi, qui a Religione & Orthodoxa Fide in Germania deficiunt, in A catholicis Tribunalibus Testamenti condendi capaces censentur: aliter deberent judicare Judices Catholici, cum jus in Bonis Professi sui Monasterio quæsitum, non tollatur per sacrilegam Apostasiam.

§. 458. Circa Testamenta Clericorum, facienda est distinctio Bonorum, *Clericorum de Bonis in-* tum patrimonialium, vel titulo laico *ac-*

53.) Sic intelligi potest L. 1. §. 8. ff. de Bonor. poss. secund. tab.

54.) C. fin. de Usur. in 6. C. 13. de hæret. C. 5. de pœn. in 6.

*Intuitu Ec-
clesiæ ac-
quisitis,
ad cau-
sas pro-
fanas:*

acquisitorum; tum Ecclesiasticorum titulo sacro obtentorum. Generatim de Bonis suis testandi facultatem Episcopis concedunt Leges Civiles 55.). Ad Bona ante Episcopatum, vel postea titulo mere laico acquisita id restringitur per varias Leges & Canones 56.). Unde Episcopi quidam solícite secernebant Bona sua patrimonialia ab iis, quæ intuitu Ecclesiæ acquisiverunt 57.). Quidquid autem post adeptum Episcopatum obtinebatur, præsumebatur potius Ecclesiæ relictum, quam personæ

55.) L. 34. & 50. C. de Episc. & Cler. Novell. 123. c. 19.

56.) L. 42. §. 2. C. de Episc. & Cler. Novell. 131. c. 13. Apud GRATIANUM XII. q. 5. per tot. in Decretalibus c. 1. 2. 7. & 9. de Testam.

57.) Exemplum refert REVMUS HORTHEMIUS Hist. Trevir. tom. 2. fol. 186. de Joanne a Schœnenburg. Hic Archiepiscopus emit domum Zur Gold-Reben, & illuc bona hereditaria (per mortem plurium fratrum suorum obtenta) collocavit, primus, qui Bona familia & privata ab Archiepiscopalibus separavit & seorsum administravit. Conforme hoc erat Canon 39. Apostol.

sonæ 58.). Quod autem dicitur de
Episcopis, id cum proportione in-
telligendum de reliquis Clericis, ad-
ministrationem bonorum Ecclesiæ ha-
bentibus 59.), quibus liberrima re-
linquitur dispositio testamentaria de
bonis hæreditate, artificio vel do-
ctrina, aut alio titulo laico acquisi-
tis 60.): non autem de Bonis Eccle-
siæ, quibus annumerantur Reditus
Præbendarum 61.). Consuetudinem
tamen non improbandam censet Ale-
xander III. Sæculo XII. ut aliqua ex
his conferantur pauperibus & religio-
sis locis & illis, qui viventi servierant,
sive consanguinei sint, sive alii, juxta ser-
vitiū meritum 62.). Consuetudo hæc,
quæ juxta Pontificem non est impro-
bata, non tamen ubique fuit ap-
probata 63.). In quibusdam Ger-

Y y 3 ma-

58.) Subtilem expositionem facit INNO-
CENTIUS III. in C. 15. de Testam.

59.) Novell. 131. c. 13. Conc. TRIDENT.,
Sess. 25. c. 1. de Reform.

60.) C. 9. & 12. de Testament.

61.) C. 7. 8. 12. ibid.

62.) Cit. C. 12.

63.) S. HUGO Lincolniensis Episcopus
circa annum 1200. instante morte ad-

MONI-

maniae Provinciis adhuc ad initium
 sæculi XIV. Clericis non erat con-
 cessa facultas testamentum condendi
 64.). Alicubi etiam posterioribus
 temporibus Clerici compelluntur ad
 redimendam testandi licentiam 65.).
 Hæc de Testamentis Clericorum ad
 Causas pias dicta sint.

f. 459.

*monitus, ut testamentum pro more face-
 ret, tædet me, inquit, hujus consuetudi-
 nis, jam passim in Ecclesiam introducta.
 Nec habui quidquam, ne habeo, quod non
 sit Ecclesie, quam regendam suscepi; at-
 tamen ne fiscus rapiat; pauperibus tri-
 buatur totum, quod videor possidere. Ita
 SURIUS in Vita die 17. Novemb. c. 28.*

64.) Per Archidiecepsin Trevirentem fa-
 cultas hæc permiffa est *de gratia speciali*
 in Statutis Provincialibus Anno 1310.
 c. 66. magis autem firmata Anno 1398.
 prout refert III. HONTHEMIUS tom. 2.
 fol. 55. 303. seqq. in Diocesi Eufstetten-
 si eandem concessam Anno 1364. jam
 dictum est.

65.) De Episcopatibus Belgii vid. VAN
 ESPEN Jur. Eccl. p. 2. tit. 32. c. 7. n.
 23. seq. In Diocesi Spirensi, exceptis
 Canonicis Ecclesie Cathedralis & Col-
 legiatarum, reliquis Clerus subiacebat
 spolio usque ad nostra tempora: nunc
 redi-

§. 459. Ad Causas profanas de Re- *Impro-*
ditibus Clericalibus testandi consue- *bata*
tudo vix fingi potest rationabilis; *contra-*
etiamsi ex causis justis bene pon- *ria con-*
deratis privilegium ejusmodi possit *suetudi-*
dari certis personis aut locis. Episco- *ne.*
pi in multis Provinciis tali corrupte-
læ se non opponunt, cum plerum-
que non discernatur, an Clericus re-
linquat Bona patrimonialia, an vero
ex Clericalibus functionibus quæsitæ:
oneratur igitur conscientia æque Cle-
ricorum, ac hæredum, ut Bona per
Ecclesiam acquisita, insumantur ad
Cultum Divinum, alendos pauperes,
aliosve pios usus. Non ignorabant
Patres Tridentini, in multis Provin-
ciis passim Clericorum & Episcopo-
rum Testamenta ad usus profanos,
tolerari & valida reputari: nihilomi-
nus non obstante hac sibi nota con-
suetudine, novis interdictis & mo-
nitis urgent observationem antiquo-
rum Canonum, ne ex redditibus Ec-
clesiæ Consanguineos, familiaresve

Y y 4 suos

---

redimere possunt licentiam testandi,
solutis annue sex, quatuor, aut duo-
bus florenis juxta modum reddituum.

suos augere studeant; sed si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant. Sicut Electio ad Beneficium Ecclesiasticum minus digni, omisso digniore, in foro contentioso non reprobatur; eligens tamen in foro conscientia incurrit peccatum acceptionis personarum, violat Justitiam distributivam, & deest obligationi suæ erga Ecclesiam: ita Testamenta Clericorum de Proventibus Ecclesiasticis in usus profanos, aut favorem Consanguineorum non indigentium, non reprobatur in foro contentioso propter odia litium; non tamen eximunt ipsos disponentes ab injustitia, neque hæredes ab obligatione, hos proventus dispensandi juxta intentionem offerentium, & naturam ipsorum bonorum 66.).

§. 460.

66.) Conc. TRID. sess. 25. c. 1. de Reform. Boëtius Epo Antiquit. Eccles. Syn- tagm. I. in C. I. de Testam. n. 77. seqq. Thomassinus vet. & nov. Discipl. Eccl. p. 3. lib. 2. c. 47. seqq. S. Bernardus Epist. 276. ubi monet Pontificem, ut irritum declaret Testamentum Episcopi, tanquam ab homine non sanæ mentis factum, quo pauca Ecclesiæ & pauperibus, pleraque Nepoti relinquebantur.

§. 460. Religiosus Professus non potest Testamentum condere, nisi accedat licentia Pontificis 67.). Poss^{Religiosi Professi} autem Pontificem id ex justis causis ^{an possint Testamen-} concedere, probant ex eo, quod ^{ta fa-} jure mere humano impediuntur Re- ^{cere?} ligiosi testari, etiam cum facultate sui Prælati. Unde licentia Pontificis non est dispensatio in Voto Paupertatis. Sicut enim illæso hoc Voto potest Superior concedere usum aliquarum rerum, consumptionem, aut alienationem earundem: ita etiam posset salvo Voto Paupertatis concedere facultatem testandi: hæc igitur solo jure humano negatur Professo 68.). Si autem Testamentum factum sit ante Professionem, qua-

Y y 5   ritur,

67.) C. 7. XIX. q. 3. C. 2. de Testament. Auth. Ingressi. C. de SS. Ecclef.

68.) Equitibus Religiosis facultatem testandi potest concedere Magnus Ordinis Magister. Religiosus ad Episcopatum promotus, quicquid acquirit, Ecclesiæ suæ acquirit, cum solâ libera administratione, ut constat ex C. un. XVIII. q. 1. administratio autem morte finitur: proin non valebit dispositio post mortem, seu Testamentum absque speciali licentia Pontificis.

ritur, an hæreditas ex eo debeat hæredi, & Legata Legatariis mox post Professionem Testatoris, an expectanda sit mors naturalis? Si sufficienter constet de voluntate Testatoris, ea accurate observanda est 69.) In dubio hujus voluntatis, si Religio sit capax possidendi Bona in communi, Testamentum non habebit effectum usque ad mortem naturalem Professi; interim autem Monasterium potietur omnibus his Bonis 70.) si vero Religio sit succedendi incapax, verius est, in dubio de voluntate

---

69.) Ex quibus conjecturis deprehendatur hæc voluntas testatoris, tradit SANCHEZ lib. 7. c. 3. n. 60. seqq.

70.) ANTON. DE GAMA Decis. 316. n. 6. & plurimi allegati apud SANCHEZ loc. cit. n. 55. ubi n. 56. advertit ex GUTIERREZ Canon. quæst. lib. 2. c. 1. n. 53. si hæres vel Legatarius in ejusmodi testamento scriptus, decedat ante mortem naturalem testatoris Professi, talem hæreditatem aut Legatum fieri caducum, & permanere apud Monasterium. Si ingressus Religionem habuerat Majoratum, an Monasterium usque ad mortem ejus naturalem habeat usufructum, examinat DIDACUS SPINO Specul. Testam. gloss. 12. n. 32. seqq.

tate testatoris, hæreditatem ac Legata deberi mox a die Professionis, quia Professus in tali Monasterio reputatur, acsi esset naturaliter mortuus.

§. 461. Ad quæstionem, an Religiosus post Professionem possit re-
*Aut facta et re-
vocare?*
vocare Testamentum ante Professionem factum, respondent omnes, hoc non esse integrum Professo, quando Monasterium est succedendi incapax. Supposita autem succedendi capacitate, revocandi consentiente Prælato facultatem aliqui tribuunt, ex paritate, quod donatio mariti in conjugem facta confirmetur quidem, si maritus deportetur, ita ut fiscus ea bona donata ad se trahere non possit: nihilominus per hanc civilem mariti mortem non omnino fiat irrevocabilis, donec morte naturali fungatur 71.). Convenientior videtur sententia, quæ Religioso post Professionem negat facultatem revocandi

---

71.) L. 13. ff. & L. 24. C. de donat. int. vir. & uxor. Hanc opinionem tenet FRANC. A MOSTAZZO de Caus. piis: lib. 8. c. 13. n. 56. seqq.

di Testamentum antea factum, quia eadem potestas exigitur in actu dissolvendo, quæ in ipso constituendo: Professus autem ita mortuus est mundo, ut nec proprium habere possit, nec de Bonis antea habitis disponere, cum se & sua tradiderit Monasterio. Ex singulari privilegio, quo Professus potest inter liberos suos & in favorem Monasterii disponere 72.), non potest duci argumentum ad alias dispositiones. Deportato relinquatur facultas revocandi donationem Conjugi factam; quia facile potest contingere, ut ex concessione Principis Civitati restituatur 73.). Conceditur tamen Professo, ut Testamentum antea factum declaret, si forte du-

---

72.) Auth. si qua mulier. C. de SS. Eccl. quæ decisio a summis Pontificibus saltem tacite approbata censetur. MOLINA de J. & J. tr. 2. disp. 141. n. 4. LESIUS lib. 2. de Just. c. 41. dub. 10. n. 82.
 73.) Vid. EMAN. RODRIQUEZ Quæst. Regular. tom. 3. quæst. 16. art. 3. & 4. 69. art. 3. SANCHEZ in Præc. Dec. lib. 7. c. II. n. 5. Rot. Roman. coram JACOBO EMERIX Decis. 1187. n. 5. & 6.

dubium oriatur: *nihil enim nunc dat, sed datum significat* 74.).

§. 462. In omni Testamento institui debet hæres: est autem Hæreditas, Universitas rerum a defuncto relicta, omnia Jura, commoda & incommoda comprehendens. Institutio debet esse certa, directa, nec ex alieno arbitrio dependens. Dicit Pontifex 75.), non decedere intestatum, qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit. Variæ sunt de hoc Pontificio Responso Doctorum interpretationes, ne a dispositione Legum Civilium discedere videatur 76.). Restringi hæc Pontificis doctrina potest non tantum ad solos Clericos, de quibus ibi sermo

Hæres aliquis debet institui,

74.) L. 21. §. 1. ff. qui testam. fac. poss.

75.) INNOCENTIUS III. in c. 13. de Testam.

76.) ANTON. DADINUS ALTESERRA in Comment. ad dictum Capitulum re-
jectis variorum explicationibus, putat
responsum Innocentii, quod inscribitur
Altissiodorensi Episcopo in Gallia, re-
ferri ad consuetudinem Gallicanam,
cujus forte non inscius fuit Pontifex,
utpote olim Alumnus Academiæ Pa-
risiensis.

mo est; sed etiam ad singularem casum, ubi odiosum privilegium Episcopo concessum succedendi Clericis intestato decedentibus, merito limitatur, ut locum non habeat, quando Clericus ultimam voluntatem suam saltem alieno arbitrio committit.

Pure aut §. 463. Hæres potest institui, vel
condi- unus, vel plures; personæ singula-
tionate. res vel Communitates; etiam in re
certa, non tamen in aliena; sub
quacunque verborum forma; pure
vel conditionate. Conditio potesta-
tiva etiam filio quoad Bona ultra
Legitimam adscribi potest; de ca-
suali disputant Legistæ 77.). Hæc
si Institutioni adscripta sit, nihil in-
terest, quandocumque impleatur:
potestativa autem regulariter post
mortem testatoris est implenda; an-
tea enim nondum constat de perse-
verante testatoris voluntate: & sic
ante mortem impleta, adhuc semel
est implenda, nisi conditio non sit
iterabilis E. G. si Presbyteratum su-
sceperit. Conditio impossibilis vel
tur-

77.) Vid. FRANC. BARRY de Succession.
lib. 2. tit. 2.

turpis alios quidem contractus vitiat: sed ultimis voluntatibus adjecta, ipsa vitiatur, & pro non adjecta habetur. Si dies tanquam terminus *ad quem* adjicitur, hæres institutus semper manet hæres: si tanquam terminus *a quo*, mentio diei detrahitur, & hæres pure institutus censetur. Dies igitur certus pro non adjecto habetur quoad quæstionem *An?* sed intuitu quæstionis *Quando?* si dies certus ultimis voluntatibus adjicitur, nec cedit nec venit dies, ante diei adventum.

§. 464. Dictum est, Conditionem *Condi-* impossibilem vel turpem, ultimis *tio am-* voluntatibus adjectam, vitiari, & *plecten-* pro non adjecta haberi, ita ut hære- *da Reli-* ditas vel Legatum præstari debeat, *gionis* licet conditio non impleatur. *Catho-* Controversatur, an huc referri debeat *licæ* Conditio mutandæ Religionis, quando quis hæres instituitur, vel Legato honoratur sub conditione, si Romano-Catholicam Religionem amplectatur? Non agimus de Legitima hæredi necessario absque ullis conditionibus relinquenda: nec loquimur de Bonis Feudo vel Fideicommissis subjectis, de quibus Testator
pro

pro arbitrio suo disponere non potest. Juris-Consulti A catholici Germaniæ communis affirmant, ejusmodi conditionem ultimæ voluntati adjectam, pro non scripta haberi, utpote turpem, inhonestam, conscientiæ repugnantem, & juridice impossibilem: proin deberi hæreditatem vel Legatum, licet Catholica Religio ab instituto hærede vel Legatario non suscipiatur 78.). Putant enim conscientiam hæredis vel Legatarii lædi, si veritatem Evangelicam semel agnitam deserant, & aliam Re-

---

78.) Ita docent CARPZOVIVS Decif. illustr. 89. KNIPSCHILD de Fideicommiss. Familiar. Nobil. c. 6. n. 407. seqq. RUMELINUS ad Aur. Bull. Caroli IV. p. 3. Dissert. 6. Coroll. m. f. 845. CRANIUS de Constit. Relig. part. 2. problem. 7. BRUNNEMAN ad L. 15. ff. de Condit. Instit. BÖHMER Dissert. prælim. de Jure circa libert. consc. f. 49. in tom. 2. Jur. Eccl. Protest. REINHARTH ad Christinæi Decif. Vol. 4. observ. 24. SYRINGUS sub Præsidio Pingitzi de Pace Religionis thes. 45. GEORG. ADAMUS STRUVIVS Sytagm. Jur. Civ. Exercitat. 33. thes. 50. & PETRUS MÜLLERUS ibid. SCHILTERUS prax. Jur. Rom. in foro Germ. tom. 2. exercit. 33. §. 100.

Religionem, de cujus veritate non adeo convicti sunt, ex animi levitate, vel sola spe lucri arripiant: Legatum sub conditione, si arbitrato Titii Seja nupserit, præstari debere, etiamsi Seja sine arbitrato Titii nupserit 79.): ob majorem rationem idem in Legato sub conditione Religionis, arbitrato Testatoris mutandæ, statuendum esse, cum mutatio Religionis æque, imo magis libera, ac matrimonium esse, nec ab arbitrato alterius dependere debeat. Turpem dicunt ejusmodi conditionem, quæ Religionem ære quodammodo æstimabilem censeat; Legibus etiam adversam, quibus cautum est, quod nemo alienos subditos ad suam Religionem pertrahere debeat 80.). Si hoc Statibus Imperii non liceat, multo minus licebit privatis testatoribus. Confirmantur hæc exemplo Saxonix Ducis Henrici, qui fratris Georgii hæreditatem adiit & obtinuit, non

Z z ob-

79.) L. 72. §. 4. ff. de Condit. & Demonstr.

80.) I. P. W. Art. V. §. 30.

De Jure Rer. Eccles. Pars poster.

obstante conditione in testamento Georgii adjecta de retinenda Religione Catholica 81.). Demum facile sibi persuadent allegati A catholici Scriptores, Catholicos rejecturos ejusmodi conditionem, si testator Lutheranus hæredem institueret sub conditione amplectendi ritus Lutheranos: censent proin, idem esse judicium de Testatore Catholico.

*Potest in
Testa
mento
adjici;*

§. 465. Contrariam sententiam, quod scilicet conditio impleri debeat, si quis hæreditatem aut Legatum sub conditione retinendæ, vel assumendæ Religionis Catholicæ relictum obtinere cupiat, tenent & egregie propugnant, non tantum Catholici 82.), sed nonnulli etiam A catholici Docto-

-
- 81.) SLEIDANUS lib. 12. ad Ann. 1539.
82.) Juris-Consulti DILINGENSES Compos. Pacis. c. 6. q. 49. n. 203. seqq.
BUCKISCH ad Instrum. Pac. Art. V. §. 35. observ. 97. ANT. HERMANNUS DE CHLINGENSPERG Confil. Civil. tom. 2. Conf. 8. P. VITUS PICHLER Jur. Can. pract. decis. 128. Colendissimus D. Collega JOAN. PAULUS SUTOR Elect. Jur. & Fori hodierni. concl. 69.

ctores 83.). Nam quilibet rerum suarum arbiter, in actu ultimæ voluntatis apponit valide conditionem, quam vult, & quam velle potest: conditio autem amplectendæ Religionis Catholicæ semper in Imperio approbatæ & laudatæ, nec natura, nec jure, nec facto hominis, nec perplexitate impossibilis, nec contra bonos mores est 84.); consequenter apponi ultimæ voluntati potest; nam testator hæredem suum non vult adducere, ut cæce ex animi levitate, & sola spe lucri Religionem mutet; sed invitat, ut motivis bene perpensis, ope Illustrationis Divinæ agnitam veritatem amplectatur; aut vicissim, si in suo errore pertinaciter

Z z 2

per-

-
- 83.) Scabini MAGDEBURGENSES, ut ex Alemanno refert CARPZOV. cit. Decif. 89. n. r. Facultas Jurid. LIPSIENSIS, cujus Responsum integrum recenset FRID. GOTTLIEBSTRUVIUS Introd. ad prax. Jur. Can. part. 2. cas. 69. BERNARDUS BERTRAM Dissert. de Pace Religioni data, inter Discurs. ab Arumæo collectos. Vol. 1. fol. 238. a n. 32.
- 84.) His modis aliquid impossibile dicitur. PETRUS ANT. DE PETRA de P. test. Princ. c. 3. q. 3. n. 3.

perseveret hæreditate abstineat. Licet igitur tali hæredi vel Legatario lucrum temporale occasio sit conversionis, non tamen est finis principalis.

Cum nihil fiat contra Leges: §. 466. Si Leges Imperii consulamus, Religio Catholica non solum est tolerata in Imperio, sed semper approbata, confirmata, & commendata sub nomine veteris Religionis, & adhuc hodie a moderatioribus Catholicis tanquam segura & ad salutem consequendam idonea agnoscitur: Protestantica autem, tanquam nova, fuit frequenter Legibus Imperii proscripta, & tandem post longa & cruenta bella ad evitandum majus malum tolerata, ita ut improbatio doctrinæ nunquam, sed tantum proscriptio & poena ab Imperatoribus abrogata sit, quæ adhuc hodie improbando tolerant. Unde nihil apparet fieri Legibus contrarium, nihil contra honestatem, aut conscientiam, si quis ad hæreditatem vel Legatum vocetur sub conditione revertendi ad antiquam Majorum suorum Religionem, & actu revertatur. Neque læditur libertas Religionis: sicut enim testator

tor libertatem habuit instituendi aut honorandi hunc vel illum, ita etiam institutus, aut Legato honoratus libertatem plenam habet, retenta sua Religione, repudiandi hæreditatem. Pax Westphalica, prohibens, ne Status Imperii alienos subditos ad suam Religionem pertrahat, confirmat priores Leges, quæ cavent, ne quis vi aut dolo subditos alterius status ad suam Religionem sollicitet, eorumve protectionem suscipiat cum præjudicio proprii Domini 85.). Nihil simile contingit per Legatum conditionatum. Improbant quidem Leges Legatum sub conditione, si Seja arbitrato Titii nupserit, quia hac ratione libertas & voluntas a persona instituta in tertium transferretur, quod Jura nolunt in Matrimonio & Testamentis. Econtra approbant Le-

Z z 3 ges

85.) Pax Religiosa Augustæ ann. 1555. ad quam se refert Pax Westphalica, cavet §. 23. Es soll auch kein Stand den andern, noch desselben Unterthanen zu seiner Religion dringen, abpracticiren, oder wider ihre Obrigkeit in Schuz und Schirm nehmen, noch vertheydigen in keinen Weeg.

ges conditionem, si Titio nupserit, modo possit Titio honeste nubere 86.) : cur non pariter approbetur conditio, si Catholicam Religionem amplectatur? nemo enim tam impudens erit, ut id honeste fieri posse neget. Conditionem jurisjurandi remittunt quidem Leges 87.) : nihilominus compellitur quis facere id, quod facturum se jurare jussus est, solo jurejurando remisso. Unde si quis institueretur sub conditione, ut juret, se amplecturum Catholicam Religionem; ex dispositione Legum Civilium non quidem teneretur jurare, sed tamen teneretur amplecti Catholicam Religionem, si gaudere velit hæreditate vel Legato.

*Exemplum
contrarium
non est
curandum.*

§. 467. Exemplum Henrici Saxonie Ducis parum movet. Non enim hoc loco discutimus, quo jure omnia acta fuerint Anno 1539. postquam Anno 1536. fœdus Schmalcaldicum inter Principes Protestantes initum, cui Elector, ceterique Duces

---

86.) L. 63. §. 1. ff. de Condit. & Demonstr.
87.) L. 8. §. 4. ff. de Condit. Instit. & L.
26. pr. ff. de Condit. & Demonstr.

ces Saxonix præter solum Georgium adhæserant, proni ad arma contra Cæsarem & Catholicos arripienda: nec de Principatibus Imperii nobis sermo est, in quibus stabilita Agnatorum successio non permittit testatoribus liberam dispositionem. Demum magna est disparitas inter conditionem assumendi Religionem Catholicam, semper in Imperio approbatam & laudatam; & inter conditionem sequendi ritus improbando toleratos, ut supra monuimus 88.).

§. 468. Quosdam ab hæreditatibus capiendis ut indignos excludunt Leges 89.), ob vim illatam testatori, necem ejus non vindicatam, vel gravem injuriam ejus memoriæ injustam. Tanquam incapaces excluduntur Hæretici; Apostatæ a Fide Christiana; banniti; damnati ad ultimum supplicium; liberi reorum criminis læ-

Qui possint institui hæredes?

Z z 4

fa

88.) Fufius hoc argumentum explicat P. PICHLER cit. decis. 128.

89.) In Pandectis de His que ut indignis auferuntur. Et in Codice De his, quibus &c. ut indignis hereditas auferitur.

sã Majestatis; Collegia illicita; Com-
 munitates Judæorum; Conventus
 Fratrum Minorum de Observantia &
 PP. Capuccinorum, ob speciales Ord-
 nis sui Constitutiones. Alia Do-
 mus Religiosã, Bonorum tempora-
 lium etiam in communi non capa-
 ces, uti sunt Domus Professã Socie-
 tatis Jesu, scribi quidem hæredes
 possunt: si tamen immobilia ipsis in
 Testamento relinquuntur, debent ea
 vendere, & pretium in necessarios
 usus convertere. Liberi naturales
 incapaces sunt hæreditariã institutio-
 nis respectu patris ultra unciam, quan-
 do extat legitima proles; spurii ex
 damnato coitu respectu utriusque
 parentis 90.). In Gallia, & quibus-
 dam aliis Provinciis excluduntur ab
 hæreditatibus *alibi nati*, qui quidem
 nunc in Gallia sedem fixerunt, non-
 dum tamen jus Civitatis obtinue-
 runt, seu ut vulgo dicunt, non na-
 tura-

90.) Filios Naturales Canonicorum Ca-
 thedralium Protestantium, quales sunt
 Osnabrugæ, posse institui hæredes,
 præjudicio firmare conatur Ill. D. Dr.
 CRAMER Nebenstunden part. 4. N. 6.

turalifati. Vocatur Jus Albinagii, Albinatus &c. quo Fiscus loco Albinorum trahit ad se hæreditates 91.). In aliis Provinciis certa pars hæreditati in alium locum transportandæ detrahitur, quæ gabella hæreditaria dici solet, cuius quantitas variat: plerumque est pars decima. Ecclesia ægre fert, si ex testamentis Episcoporum ac Clericorum ditentur eorum Nepotes. Nimia S. CYRILLI Alexandrini sollicitudo erga Consanguineos maculam aliquam inussit memoriæ hujus Sancti Præsulis, qui in testamento plurimis & magnis Legatis honoravit Successorem suum, conjurans eum per venerabilia & terribilia mysteria, ut ipsius foveret genus, & in nullo eis laborem incuteret 92.): Dio-

Z z 5 scorus

91.) De hoc jure Albinagii vid. RENATUS CHOPPINUS de Privileg. Rustic. lib. 3. c. 8. CHRISTINEUS Decif. Belg. vol. 5. Decif. 228. Les Loix Civiles dans leur ordre naturel tom. 3. fol. 31. 61. 75. & aliis ibi citatis.

92.) Ita de Avunculo suo scribit ATHANASIUS ad Leonem Pontificem, prout refertur in Concil. CHALCEDONENSI Act. 3. apud HARDUIN. tom. 2. col. 331.

scorus tamen, qui Cyrillo successit, hæredes ejus violenter oppressit. Idem fatum passi sunt Nepotes Herivæi Episcopi Rhemensis a Seulfo Herivæi Successore 93.). Plerumque liberalitas Episcoporum & Clericorum in Nepotes, turbat Ecclesias, nec seris prodest posteris.

An Ecclesia?

§. 469. Ecclesiis per Judices Idolatras antea oppressis, singulariter providit CONSTANTINUS M. data Lege Anno 321. 94.), vi cujus habeat unusquisque licentiam sanctissimo Catholico, venerabilique Concilio decedens Bonorum, quod optaverit, relinquere: & non sint cassa judicia ejus. Quam liberaliter hac concessione usi sint Fideles, constat ex Annalibus Ecclesiasticis 95.). Favorem Ecclesiis collatum in suam avaritiam vertebant nonnulli Clerici, qui viduarum aut puellarum hæreditates aucupabantur,

---

93.) FLODOARDUS Histor. Rhemens. lib. 4. c. 18. 35. Plura talia exempla refert CHRISTIANUS LUPUS tom. 2. fol. 44. ad Capitul. 9. Latrocinii Ephesini.

94.) L. I. C. de SS. Eccles.

95.) Vid. THOMASSIN. de vet. & nov. Disc. Eccles. p. 3. lib. 1. c. 16. & 17.

tur, ita ut VALENTINIANUS Imperator
coercere eos debuerit Lege ad Da-
masum Pontificem Romanum missa
96.), & lecta in Ecclesiis Urbis Ro-
mæ Anno 370. qua cavetur, *ut Eccle-
siastici Viduarum ac pupillorum domos non
adeant . . . & nihil de ejus mulieris, cui
se privatim sub pretextu religionis adjun-
xerint, liberalitate quacunque, vel ex-
tremo judicio, possint adipisci &c. &c.*
Nihil hac Lege Ecclesiis vel paupe-
ribus (idem censebatur esse, sive re-
linqueretur pauperibus, sive Ecclesiæ,
quæ pauperes alit) præjudicatum
fuit, nec derogatum Testamentis in
horum favorem conditis: singulo-
rum Clericorum aut Monachorum
tunc grassanti cupiditati obviabatur.
Longius progressus erat THEODOSIUS
Anno 390. occasione turpissimi cujus-
dam facinoris, constituendo, ut Dia-
conissa, quæ liberos domi haberet,
*nihil de monilibus & suppellectili, nihil de
auro, argento, ceterisque clara Domus
insignibus, sub religionis defensione con-
sumat . . . ac si quando diem obierit, nul-
lam*

96.) L. 20. Cod. Theod. de Episc. Ec-
cles. & Cler.

724 *Sectio IV. Tit. XVIII.*

lam Ecclesiam, nullum Clericum, nullum pauperem scribat heredes 97.). Hanc Legem XI. Kalend. Jul. Mediolani latam, mox post duos menses X. Kalend. Septemb. urgente S. Ambrosio, revocavit idem Imperator 98.). Plenius autem Leges Ecclesiis minus faventes interpretatus & moderatus est MARTIANUS Imperator Anno 455. 99.), antiquatis omnino Legibus Valentiniani & Theodosii. Legem autem Martiani JUSTINIANUS in suum Codicem transtulit 100.), ubi generali Lege sancitur, sive Vidua, sive Diaconissa,

---

97.) L. 27. Cod. Theod. ibid. De hac Lege S. HIERONYMUS Epist. 2. ad Nepotianum de Vita Clericorum c. 7. sic loquitur: *Pudet dicere: Sacerdotes Idolorum, mimi & auriga, & scorta hereditates capiunt: solis Clericis & Monachis hoc Lege prohibetur, & prohibetur non a persecutoribus, sed a Principibus Christianis. Nec de Lege conqueror, sed doleo, cur meruerimus hanc Legem &c. &c.*

98.) L. 28. Ibid.

99.) In Novella de Testam. Cleric. quæ habetur in nova Editione Codicis Theodosiani tom. VI. Novell. lib. III. tit. 6.

100.) L. 13. C. de SS. Eccles.

nissa vel Virgo Deo dicata, vel sancti-
monialis mulier, sive quocunque alio no-
mine religiosi honoris vel dignitatis femi-
na nuncupata, vel testamento, vel Codi-
cillo suo, quod tamen alia omni juris ra-
tione munitum sit, Ecclesia, vel Marty-
rio, vel Clero, vel Monachio, vel pau-
peribus aliquid, vel ex integro, vel ex
parte, in quacunque re vel specie, cre-
diderit relinquendum, id modis omnibus
ratum, firmumque consistat 1.).

§. 470. Majorem Ecclesiarum ac *Opinio-*
Causarum piarum reverentiam inge- *nes fa-*
nerare conantur SS. Canonum Inter- *vorabi-*
pretes, qui variis testamentis ad nor- *les Ec-*
mam Legum Civilium non confectis, *clesiis*
efficaciam tribuunt in favorem pia- *& Ec-*
rum causarum. Non tantum ejus- *clesiasti-*
modi Testamenta pia ab omnibus *cis.*
scrupulosis solennitatibus libera esse
statuunt (§. 446.): sed etiam inha-
bilitatem testatoris, quæ a Legibus
Civilibus provenit, non attenden-
dam esse defendunt, modo Testa-
menta vel Legata in favorem Cau-
sæ piæ concepta sint: nihil amplius
desi-

1.) Vid. BARONIUS ad Ann. 390. n. 67.
segg. item ad Ann. 455. n. 25. segg.

desiderari credunt, præter ea, quæ
jus naturale in quolibet actu huma-
no requirit, scilicet, ut persona di-
sponens sit mentis & maturi judicii
compos, sufficientem præbeat assen-
sum, ac de re sua disponat sine ullo
tertii præjudicio; pro foro autem
contentioso conveniens probatio
præsto sit. Quamvis meo judicio
facultas efficaciter testandi nequa-
quam ex Jure naturali, sed ex Le-
gibus positivis trahatur (§. 436. seq.):
Jus Canonicum autem nullibi reddat
habiles, quos Leges Civiles habent
pro inhabilibus ad testandum, imo
supponat, filiosfamilias, prout Le-
ges decernunt, non posse testari *pro*
anima sua, nisi ex peculio Castrensi
vel quasi Castrensi 2.): Nihilominus
benignæ sententiæ causis piis faventi,
adeo me non oppono, ut potius
vehementer gratuler Ecclesiis & Cau-
sis piis, si Tribunalia, quibus exe-
cutio ultimarum voluntatum incum-
bit, assistant ejusmodi Testamentis
piis, non attenta inhabilitate testa-
toris.

2.) C. 4. de Sepult. in 6.

toris. Nam Lex Constantini 3.) vult, ut habeat *unusquisque* licentiam relinquendi Ecclesiis Catholicis, quantum voluerit: & Jus Canonicum id solummodo cavet, ne filiosfamilias ad Causas pias testetur cum præjudicio Patris, scilicet de iis Bonis, quorum ususfructus eidem competit. Alia sententia singulariter favens Clericis circa testamenta est, quod omnia Bona a filiosfamilias Clerico, saltem Minoribus Ordinibus, vel prima solummodo tonsura insignito acquisita, quæ in Laico adventitia essent 4.), habeantur pro Castrensibus vel quasi Castrensibus: proin talis Clericus, licet sit adhuc in patria

---

3.) L. I. C. de SS. Eccles.

4.) Authentica mox alleganda nominat *res ad eorum dominium venientes*: Unde non intelliguntur Bona profectitia, quorum dominium pertinet ad patrem. Nihilominus quæ Pater filiosfamilias in sua potestate constituto, donat intuitu Clericatus, habentur pro quasi-Castrensibus. FRANC. DE CALDAS ad L. si curatorem, in definit. V. læsis. n. 103. C. de in integr. restit. COVARRUV. in C. quia nos. n. 1, de Testam.

tria potestate constitutus, de iis possit libere disponere inter vivos & mortis causa §.).

Quinam §. 471. Hæredes in Legibus *Ro-*
debeant manis *Necessarii* tantum vocantur, qui
institui? abstinere ab hæreditate non possunt,
quales erant servi instituti a Domino
suo, in cujus potestate erant mortis
tempore. *Sui & Necessarii*, sunt Li-
beri, qui tempore mortis fuerunt
in potestate Patris Testatoris. *Sui-*
tas est fictio, qua omnium jurium a
defuncto Patre profectorum in De-
scendentibus proxime in ejus familia
existentibus immediata quædam fit
continuatio. Unde hæredes sui &
necessarii, ipso jure, licet ignoran-
tes acquirunt hæreditatem. Hodie
passim

5.) L. Sacrosanctæ. 34. & subjecta Auth.
Presbyteros. C. de Episc. & Cler. Quæ
Leges, si per C. quia nos. 9. de testam.
non sufficienter confirmatæ censeantur,
certe vim habent ex tacita Pontificum
& Ecclesiæ approbatione. SANCHEZ
ad Præcept. Decal. lib. 7. c. 13. n. 31.
seqq. PASSERINUS ad Cap. 4. de Sep-
pult. in 6. n. 20. Rota Rom. Decis.
166. n. 50. part. 8. & Decis. 533. n.
53. part. 14. Recent.

passim *necessarii* vocantur, qui præteriri non possunt: nec magna est differentia inter hæredes *suos* & *extraneos*: hi enim hæreditatem repudiare; illi ab eadem abstinere possunt. Hæredes igitur, qui hodie dici solent *necessarii*, institui debent, saltem in Legitima, nullo onere gravata, honorabili titulo hæredum, vel nominatim excludi.

§. 472. Hæredes necessario instituti sunt I. Liberi legitimi, ho- *Saltem in Legitima*
rumque præmortuorum Descendentes, etiam Posthumi, & hodierno jure etiam emancipati. II. Filii Naturales respectu Matris tantum. III. Deficientibus Liberis Parentes: & his non existentibus, Ascendentes alii gradu propinquiores. IV. Germani & Consanguinei Fratres & Sorores, quando ipsis absque justa causa præteritis institueretur persona turpis. Hi tamen hæredes *necessarii* non in tota substantia institui necessario debent, sed saltem in portione Legitima, quæ hodie respectu Liberorum est Triens, si quatuor sint, vel pauciores; semis autem, si quinque vel

A a a plu-

De Jure Rer. Eccles. Pars postler.

plures 6.). Eadem portionis legitime quantitas observanda est respectu parentum ac fratrum. Olim quidem quadrans substantiæ defuncti designatus erat, ne quis querela inofficiosi agere possit 7.): sed recentiori jure aucta est Legitima portio usque ad Trientem, in omnibus personis, in quibus ab initio antiquæ quartæ ratio de inofficioso lege decreta est 8.): consequenter idem tenendum est de parentibus & fratribus.

Causæ exheredandi. §. 473. Possunt tamen, qui hæredes necessarii dicuntur, exheredari ex justa causa, diserte in Testamento expressa, & ab hærede instituto probanda. Causæ exheredandi Liberos enumerantur quatuordecim 9), quæ omnes gravem ingratitude in Parentes continent, hac addita clausula, ut præter ipsas nulli liceat ex alia lege ingratitude causas opponere, nisi

6.) Auth. novissima. C. de inoffic. testam. Novell. 18. c. 1. Nov. 22. c. 48. Nov. 39. c. 1.

7.) §. 3. & fin. Inst. de Inoffic. testam.

8.) Cit. Nov. 18. c. 1.

9.) Novell. 115. c. 3.

De Testamentis. 731

nisi que in hujus Constitutionis serie continentur. Vicissim causæ exhæredandi Parentes referuntur octo 10.): & tres pro exhæredandis fratribus 11.). Si causa exhæredandi sit vel nulla, vel iniqua, rescinditur Testamentum querela inofficiosi: si vero causa sit plane omissa, vel non in jure expressa, Testamentum nullum est.

A a a 2 §. 474.

10.) Ibid. C. 4.

11.) Novell. 22. c. 47. Memorix gratia, omnes istæ causæ comprehenduntur his versibus:

His natum ex causis exhæredare licebit:

Si (1.) feriat graviter, (2.) dedecoretve
(Patrem:

Vel (3.) damno afficiat, nec (4.) ab hosti-
(bus ære luebat:

Si (5.) Magus, aut (6.) Mimus, (7.) Na-
(tave sit meretrix:

(8.) Criminis (hæc etiam valet exclusisse
(parentes

Et reliquæ) accusans, (9.) infidiasve
(struens:

Aut (10.) patris aut nati capiti impia cor-
(nua ponens:

(11.) Testari prohibens, (12.) hæreti-
(cosque sequens:

Non curans (13.), teneant si vincla (14.)
(furorve parentem.

Octava & fratri, & tertia, nona datur.

Onera §. 474. Hæreditatem sibi delatam
adeuntis adire potest omnis, qui se obligare
heredi- 12.) Contingit hoc, quando quis
tatem. tacite vel expresse, verbis, factis
aut aliis signis, significat, quod se
pro hærede declarare, habere, aut
gerere velit 13.) Per aditionem
hæreditatis inducitur unitas personæ
inter defunctum & hæredem: acqui-
rit hæres jus & dominium omnium
rerum hæreditariarum, illudque trans-
mittit ad hæredes suos, etiam si pos-
sionem actu & corporaliter non-
dum acceperit: simul autem contrahit
obligationem solvendi omnia de-
bita & obligationes defuncti, om-
nesque actiones passivas in se reci-
pit; teneturque præstare Legata, &
Fideicommissa, totamque adimple-
re voluntatem defuncti, nisi hæc o-
nera excedant vires hæreditatis, quæ
adita fuit cum beneficio Inventarii.
Cum igitur hæreditas secum trahat
gra-

12.) Hæres suus dicitur se immiscere hæ-
reditati, extraneus adire hæreditatem:
passim tamen confunduntur hi termini.
13.) Copiose de hoc agit MENOCHIUS
lib. 4. Præsumpt. 100, 101.

gravia onera, Leges hæredi concedunt jus deliberandi per annum, & ultra etiam, si nemo urgeat.

§. 475. Id etiam Jure Romano cautum est, quod nemo Paganus possit simul testatus, simul intestatus decedere. Unde qui de minima parte Bonorum testatus fuerit, de reliquis omnibus testatus esse videtur; reliqua enim Bona ad partem illam Bonorum trahuntur: & deficientes portiones accrescunt illi, qui in aliqua parte est institutus, nisi testator habeat talia Bona, de quibus testari non possit, ut sunt Feudalia. Est autem *Jus accrescendi*, quo portio vacans adjicitur & accrescit conjuncto, qui partem suam agnovit, ad conservandam *hereditatis individuitatem*, & *testatoris voluntatem*. *Hereditatis individuitas* exigit, ut ille, qui in minima portione, & etiam in re certa est institutus, totam substantiam capiat, si nullus alius adsit hæres 14.). *Voluntas testatoris* con-

A a a 3 fide-

14.) Unde ejus, qui in re singulari hæres instituitur, conditio melior est, quam illius, cui res singularis legatur. Nam instituto potest accrescere tota hæreditas, secus Legatario.

734 *Sectio IV. Tit. XVIII.*

fideratur, si hic plures instituit hæredes, disjunctos aliquos, alios conjunctos, ex quibus unus vel non vult, vel non potest esse hæres: aut si plures Legatarios ad eandem rem vocavit, & eos potius sibi invicem, quam hæredem succedere voluit. *Conjunguntur autem Legatarii vel verbis tantum, vel re tantum, vel re & verbis simul 15.)*

§. 476.

15.) L. 89. ff. de Legat. 3. L. 142. ff. de Verb. Signif. Exemplum conjunctionis poni solet istud. *Cajus & Titio lego fundum Tusculanum: Sempronio lego fundum Tusculanum: Ulpiano lego fundum Tusculanum: Mevio & Neratio lego fundum Tusculanum aequis partibus: Juliano lego fundum Sabinum.* In hac Legati formula, Cajus & Titius sunt mixtim, seu re & verbis conjuncti: Sempronius & Ulpianus re tantum: Mevius & Neratius verbis tantum: Julianus cum reliquis nec re, nec verbis. Si igitur deficiat Cajus; accrescit Titio: si Sempronius; accrescit omnibus, quibus fundus Tusculanus legatus est, ita ut Cajus & Titius unam, Ulpianus unam, Mevius & Neratius unam portionem capiat: si deficiat Mevius; accrescit soli Neratio:

De Testamentis. 735

§. 476. Dicta doctrina, quod nemo paganus partim testatus, partim intestatus possit decedere, multis modis fallit, ex quibus unicum annotare, præsentis instituti est, scilicet hanc Juris subtilitatem non pertinere ad Testamenta pia, a Legibus Civilibus prorsus exempta, sicut non pertinet ad Testamentum militis. Potest igitur Testator pius decedens bonorum quod optaverit relinquere Ecclesiæ 16.), sive integrum assem, sive certam portionem, aut certam rem, & non sint cassa judicia ejus: reliqua, de quibus non disposuit, pertinebunt

Non habet locum in Testamento pio non solenni

A a a 4

---

si hic uterque simul deficiat, accrescit prioribus omnibus, & dividitur in tres portiones, ex quibus Cajus & Titius unam tantum capiunt: si deficiat Julianus; ejus portio non accrescit aliis Legatariis, cum quibus nec re, nec verbis est conjunctus, sed remanet apud hæredem. Vid. STRUVIUS Jurispr. Rom. Germ. for. lib. 2. tit. 23. aphorism. 19. Item in Syntagm. Jur. Civil. Exercit. 34. tit. 2. thes. 40. & ibi MÜLLERUS, BARTHOLOMÆUS ROMULEUS, olim Professor Ingolstadiensis tract. de Jure accrescendi fol. 8. seqq.

26.) L. I. C. de SS. Eccles.

bunt ad hæredes ab intestato. Imo si præter Ecclesiam instituisset alium hæredem, hujus portio deficiens non accrescit Ecclesiæ, cum istud jus accrescendi in hæreditate ex eo solum obtineat, ne quis partim testatus, partim intestatus decedat, quod nequaquam stringit testatorem piæ: hic enim si deficientem quoque portionem ad Ecclesiam pervenire velit, aperte declarabit voluntatem suam. In aliis Testamentis profanis præsumitur hæc voluntas testatoris, qui se censetur conformare Legibus, statuentibus jus accrescendi: cum autem hæ Leges non attingant Testamenta pia, censetur testator nihil aliud voluisse relinquere Ecclesiæ, quam quod expressit. Nihilominus non omnino sentire possum cum JASONE 17.), qui docet, si quis faciat Testamentum ad causam piæ coram duobus testibus, & admiscet Legata profana, quod hæc non valeant, nec tamen accrescant Causæ piæ, sed potius

---

17.) Ad L. hac consultissima. 21. §. ex imperfecto. C. de Testament. n. 19. Vers. pro clara intelligentia.

tus hæredibus ab intestato. Impugnat Jason doctrinam SALICETI 18.) qui ponit casum Statuti, quo caveatur, ut Testamenta non valeant, nisi in Archivo publico posita: Testamentum in Archivo non positum, ubi Ecclesia instituitur, juxta Salicetum valebit, quia Statutum istud Ecclesiam non obligat: ex quo infert, quod Legatarii profani ex illo Testamento petere possint Legata ab Ecclesia, quia ex institutione valida debentur 19.). Quid de Legatis profanis Testamento pio insertis tenendum sit, alibi traditur (supra §. 446.). Posito autem, quod talia Legata ex quacunque ratione sint prorsus inutilia, nequaquam cum Jafone teneri potest, quod accrescant hæredibus ab intestato: sed potius dicendum, quod maneant in hæreditate, ad quam ponitur vocata *Causa pia*.

A a a 5

Nam

18.) Ad Auth. Cassa. C. de SS. Eccles.
n. 7.

19.) Idem docet TIRAQUELLUS de Privilegiis piæ causæ. priv. 80. in princ. quamvis postea referat opinionem JASONIS, nec ei contradicat: unde ab aliis allegatur pro doctrina Jasonis.

Nam talis portio non dicitur accrescere, sed remanet penes piam causam tanquam caduca. Unde nulla ratio suadet, ut venientes ab intestato ad eam vocentur, cum illi non succedant, quoties est locus successioni ex testamento 20.)

Pacta de hereditate an valeant?

§. 477. *Repudiare hereditatem*, id est, jam delatam rejicere, vel non admittere, potest omnis, qui potest adire 21.). Unde sicut Pupillus se solo non potest adire hereditatem, ita etiam nec repudiare valet. *Renuntiatio hereditatis* est cessio, seu remissio juris, quod quis ad hereditatem habet, vel habere potest, cum etiam spes ad jus futurum deduci in pactum possit. *Renuntiatio*, seu pactum circa hereditatem viventis in specie, sine hujus præsente & consensu, in favorem alterius facta, etiam-

20.) GRATIANUS *Discept. forens. Cap. 605. n. 32.* FRANC. A MOSTAZZO *de Causis piis lib. I. c. 11. n. 45. seqq.*

21.) *Abstinere* dicitur hæres suus, *repudiare* hæres extraneus: sæpe tamen confunduntur hæ phrasæ, sicut supra dictum est de vocibus; *immisceri se hereditati*, & *adire hereditatem*.

De Testamentis. 739

etiam si juramento fuerit confirma-
ta, nulla atque invalida est, quia
hujusmodi pactioes odiosæ esse videntur,
& plenæ tristissimi & periculosi eventus...
ac contra bonos mores initæ. Valebunt
autem, si ipse forte, de cujus heredita-
te pactum est, voluntatem suam eis ac-
commodaverit, & in ea usque ad extre-
mum vitæ suæ spatium perseveraverit,
tunc enim sublata acerbissima spe, lice-
bit eis illo sciente & jubente hujusmodi
pactioes servare 22.). Respicendo
ordinationes Juris Canonici, quam-
vis pactum patri factum a filia, dum nu-
ptui tradebatur, ut dote contenta nullum
ad

22.) L. fin. C. de Pactis. Tanta erat im-
probitas apud Romanos, ut ex spe con-
sequendæ hæreditatis etiam parentes
liberis insidias fruerent. Unde JUVEN-
NALIS Satyra VI. v. 628. seqq.

*Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior
(est res,*

*Custodite animas, & nulli credite mensa:
Livida materno fervent adipata veneno:
Mordeat ante aliquis, quicquid porrexe-
(rit illa,*

Que peperit.

De Successoriis Pactis juxta hodiernos Ger-
manicæ mores videri potest LEYSERUS
specim. 43. seqq.

740 *Sectio IV. Tit. XVIII.*

ad bona paterna regressum haberet, ir-
probet *Lex Civilis*: si tamen juramento,
non vi nec dolo præstito, firmatum fuerit
ab eadem, omnino servari debet: cum
non vergat in æternæ salutis dispendium,
nec redundet in alterius detrimentum 23.).
Hodie ejusmodi renuntiationes Fila-
rum Illustrium in favorem Fratrum
suorum & Descendentium Masculo-
rum, passim sunt in usu: alicubi va-
lent absque juramento: imo in qui-
busdam Provinciis Filia habentur
pro renuntiatis, absque ullo renun-
tiationis actu, reservato tamen re-
gressu, si stirps mascula extingatur.
Cum universim inter Germanos in-
sidia hæreditatis causa raræ sint, ces-
sant etiam remedia a Romanis con-
tra tales insidiatores inventa 24.).

*Testa-
menta
Reci-
proca,*

§. 478. Pactis successoriis annu-
merantur *Testamenta reciproca*, in
quibus duo vel plures mutuo con-
sensu se invicem hæredes instituunt,
vel aliud in eo ad invicem ordinant.
Fiunt

23.) C. 2. de Pactis in 6. Commentarium
copiosum in istud Capitulum dat PAS-
SERINUS.

24.) Vid. LEYSERUS loc. cit.

Fiunt hæc Testamenta frequenter inter Conjuges. Si scriptura adhibeatur, potest id fieri in duplici charta, & coram diversis testibus; vel etiam in eodem libello per utrumque Conjugem signato & subscripto, coram iisdem septem testibus ab utroque rogatis, qui utriusque Conjugis nomen separatim ac specificè exprimere debent. Passim tradunt Doctores, posse Testamentum reciprocum ab utrovis pro libitu ante mortem revocari, sive unus jam obierit, sive ambo adhuc vivant. Hæc sententia candori Germanorum parum convenire ab aliis judicatur. Nam actus ille est instar reciprocæ conventionis, cum Jure Germanico de hæreditate pacisci liceat. Aut si retineat naturam Testamenti; unum Testamentum respicit alterum velut conditionem: igitur ex communi conditionum natura Conjux, altero mortuo, Testamentum suum servare debet, quia alias conditionem factæ institutionis non impleret.

§. 479. Cum autem libertas mutandi Testamentum sacrosancta sit apud Advocatos litium amantes; nunquam per Testamentum securi reddun-

Et circa illa Cau- tela.

redduntur Conjuges: sed pactis dotalibus sibi consulere debent, modo hæc in vim Contractus sint concepta. Quamdiu autem uterque vivit, si pars una, inscia altera, Testamentum clam revocet, etiam compar suum Testamentum tacite revocasse censetur, quia hoc factum præsumitur sub conditione, quod etiam altera pars Testamentum suum ante mortem non velit revocare. Hodie ejusmodi tacitum pactum de revocando testamento, si altera pars revocet, non videtur inesse Testamento, sed deberet expresse adjici. Alter enim sibi imputare debet, quod Testamentum reciprocum elegerit, nec lege vel conditione expresse adjuncta sibi suisque prospexerit, cum scire debuisset, omnes ultimas voluntates obnoxias esse mutationi 25.). Hæc intelligenda sunt de casu, quo constat, Conjuges, vel alios duos habuisse intentionem verum Testamentum

---

25.) Vid. CARPZOV. p. 3. Const. 2. def. 12. & Const. 7. def. 21. PETRUS PERSKIUS de Testam. Conjug. lib. 1. c. 43. & 44.

tum condendi: sæpe enim ejusmodi pacta reciproca fiunt non de tota substantia, sed tantum de parte, ita ut habeantur pro donatione mortis causa, vel etiam pro donatione inter vivos, cujus executio differtur ad mortem. Quid voluerint paciscentes, desumendum est ex verbis & adhibitis solennitatibus.

§. 480. Testamentum statim ab *Testa-* initio nullum est ob inhabilitatem *mentum* testatoris, ob defectum voluntatis, *vel ab* solennitatis externæ vel internæ. In *initio est* his casibus datur querela nullitatis *nullum:* intra triginta annos. Testamentum rite conditum resolvitur rursus Ruptione, Irritatione, Destitutione, Rescissione. De rupto, irritato aut destituito datur querela nullitatis: Rescissio fit ad querelam Inofficiosi.

§. 481. I. *Rumpitur* Testamentum, *Vel re-* quando ejus jus vitiatur, Adgnatio- *solvitur* ne posthumi, Arrogatione, & Vo- *Ruptio-* luntate testatoris mutata, qui tabu- *ne:* las lacerat, nomen hæredis delet, corrumpit: vel aliud Testamentum debito modo conficit. Quamvis autem plura Testamenta simul consistere non possint, cum Testamento tota hæreditas deferatur, nihilominus possunt

possunt fieri ejusdem Testamenti plures Codices: hi si sint omnes Originalia, quilibet eorum probat: si sint tantum Exemplaria, copia non probat, nisi simul Originale producat. Si testator in posteriori Testamento dicat, se velle, prius etiam valere; sustinetur prius tanquam Fideicommissum, & hæres in posteriori Testamento scriptus detrahit Trebellianicam. Si Testamenti Scriptura vel tota, vel ex parte deleatur, fieri id debet ab ipso Testatore, vel alio ejus nomine, non fortuito, sed studiose. Unde utile est, litis evitandæ causa, ut testator propria manu adscribat, se studio delevisse Testamentum, aut quamcunque partem Testamenti.

Irritatione: §. 482. II. *Irritatur Testamentum,* quando vitium afficit personam testatoris, qui statum mutat, patiendo capitis diminutionem. Simile quid non contingit per Professionem in Religione; nam Testamentum ante ingressum factum, sortitur suam firmitatem per Professionem 26.)
Ante

26.) An tale Testamentum mox post Professionem executioni dari debeat dictum est supra §. 460.

Ante istam potest Novitius mutare mentem suam, & aliud Testamentum condere, quo rumpatur illud prius ante ingressum conditum.

§. 483. III. *Destituitur Testamentum,* quando vitium infirmans illud, directe afficit hæredem, qui moritur ante testatorem; non implet conditionem; repudiat hæreditatem vel abstinet ab ea; aut tanquam incapax adire nequit. *Destitutione:*

§. 484. IV. *Rescinditur Testamentum,* quando per Judicem infirmatur prævia querela Inofficiosi. *Rescisione.* Hæc competit Liberis & Descendentibus, uti & Ascendentibus, quando exhæredatio Hæredis necessarii non fit ob causam ingratitude in Novella CXV. expressam, vel quando causam exhæredationis in Testamento adscriptam probare nequit hæres institutus: item competit Fratribus Germanis & Consanguineis, quando ipsis præteritis instituitur persona turpis. Querela Inofficiosi institui potest per quinquennium; nec transmittitur ad hæredes, nisi instituta aut præparata jam sit ab eo, cui

B b b com-

De Jure Rer. Eccles. Pars poster.

competit. Rescisso per hanc querelam Testamento, omnia in eo disposita, præter institutionem hæredis firma manent 27.)

*Testamenti
Publicationis.*

§. 485. Si Testamentum morte testatoris confirmetur, referari illud & publicari debet, ut iis, quorum interest, constet de voluntate defuncti. Seclusa consuetudine pertinet hoc negotium ad Judicem, præsertim si Testamentum factum sit ad Acta, vel de Executore non aliunde constet. Nonnunquam fit privata referatio mox post mortem, ut appareat, quid testator disposuerit circa funeralia, aut executionem: signantur tamen iterum tabulæ inspectæ in solennem futuram publicationem. Solennis autem aperitio fieri solet post

---

27.) Novell. 115. c. 3. & 4. Inter recensitos modos, quibus Testamenta resolvuntur, nolui movere quæstionem, quid sentiendum de Testamento, cujus autor post mortem rursus excitatur ad vitam: cui otium est, legere poterit Commentationem Juridicam HENRICI VERDUYN de Testamento atque hæreditate Lazari bis mortui, auctam a TOMIA BOEL.

post celebrata omnia Officia fune-
bria, citatis omnibus interesse haben-
tibus, quibus originale Testamen-
tum exhibetur, & iis, qui deside-
rant, communicatur copia illius, re-
lictio spatio hæredibus adeundi hære-
ditatem, & aliis, si velint, impug-
nandi Testamentum. Per *Publica-
tionem* proprie intelligitur insinuatio
solennis Testamenti, a Judice ad
Acta reponendi, ut reputetur pro
Instrumento publico 28. Quando
in conficiendo Testamento interce-
dit autoritas Judicis vel Notarii, sine
alia solennitate illud fidem publi-
cam meretur. Unde per Publicatio-
nem vulgo intelligitur nuda præle-
ctio Testamenti coram iis, quorum
interest. Si Testamentum ad Acta
Judicis extranei depositum sit, con-
B b b 2 veniens

28.) L. 23. C. de Testam. L. 2. C. quemadm.
Testam. aperiantur. GOTHOFREDUS ad
dict. L. 23. lit. b. refert vetustas for-
mulas hujus insinuationis. S. AUGU-
STINUS in Psalm. 21. Enarrat. 2. n. 30.
prælectionem Testamenti paterni ele-
ganter applicat ad Codices sacros, qui
continent voluntatem Christi pro nos-
tris mortui.

veniens est, ut ab hoc etiam publicetur: originale postea, retentis copiis, mittatur ad Judicem, sub cujus Jurisdictione testator defunctus extitit. Si lis moveatur de valore Testamenti, pertinebit hæc ad Judicem proprium testatoris.

Inventarii confectio.

§. 486. Mox post mortem oblerantur Bona defuncti, factaque reservatione conficitur Inventarium, si hæredes velint, vel absentes velle credantur. Si præsumatur, non omnia esse Inventario inserta, defertur hæredi juramentum purgationis, aut aliis de hæreditate expilata suspectis, juramentum manifestationis. Inventario confecto hæres ultra vires hæreditatis non obligatur: conventus opponit exceptionem Inventarii: si vero istud non confecerit, in solidum obligatur Creditoribus, non tamen Legatariis. Plerumque ad hæc opus est interventu Judicis, nisi aliud Statuta locorum disponant.

Circa Testamenta Clericorum.

§. 487. Testamenta Clericorum, obsignatio Bonorum post mortem, & confectio Inventarii decentius pertinent ad Episcopum. In quibusdam Provinciis Obsignatio & Inventarium
circa

circa Bona defuncti Parochi fieri solet cumulative a Deputato Episcopi & Judice sæculari 29.): alibi saltem excludi non possunt Magistratus illi, quibus ob curam ærarii cujusdam ad ratiocinia tenebantur Clerici. In multis Diocæsesibus petunt Ordinarii, ut Clerici ante mortem mittant Testamenta sua ad Vicarium Generalem, ibidem confirmanda: si hoc omissum, & Testamentum ad Acta Judicis sæcularis repositum sit, Publicatio fit ab eodem Judice sæculari, qui postea mittit tabulas ad Ordinarium pro confirmatione & executione. Si alicubi prætendatur consuetudo, ut neque hæredibus exhibeatur originale Testamentum, neque iis liceat interesse confectioni Inventarii; tales consuetudines adeo sunt irrationabiles, ut referant speciem arbitrariæ spoliationis.

§. 488. Si apertis & publicatis tabulis aliud non obstat, voluntas ultima Testatoris executioni danda est. Sunt autem Executores vel Testamēti

B b b 3   men-

29.) Sic observatur in illis Bavarix Diocæsesibus, quæ subjacent Concordatis inter Serenissimos Duces & Ordinarios erectis.

mentarii, vel Legitimi, vel Dativi, Testamentarii sunt, qui a Testatore nominantur, mares vel fæminæ, Clerici vel Laici, etiam Minorenes, etiam Religiosi cum licentia sui Superioris, exceptis Fratribus Minoribus. Si nullus sit nominatus, ex dispositione Juris Legitimus censetur Executor ipse hæres. In Testamentis piis magna est autoritas Episcopi 30.). Dativi sunt, qui casu, quo nominatus in Testamento, vel hæres exequi aut non possit, aut non velit, a Judice aut Magistratu constituuntur. Tenentur autem Executores, quam primum poterunt, exequi ultimam voluntatem, nisi certum tempus ab ipso testatore sit designatum: negligentes monendi ac compellendi sunt a Judice Laico & Ecclesiastico: si intra annum, vel post binas admonitiones intra sex menses non obsequantur, perdunt omne id, quod ipsis ex Testamento competeret 31.). Regulariter autem ultimam

---

30.) Novell. 131. c. 10. 11. item C. 17. x
de Testam.

31.) Auth. hoc amplius. C. de Fidei-
commiff. Novell. 131. c. 11.

mam defuncti voluntatem ad certas
pias causas, nemo præter summum
Pontificem in alium pium usum com-
mutare potest 32.): Pontifex autem
negotium plerumque committit E-
piscopis: hi juxta Concilium Tri-
dentinum 33.) *tanquam Delegati Sedis
Apostolicæ summarie & extrajudicialiter
cognoscant, nihil in precibus tacita veri-
tate, vel suggesta falsitate fuisse narra-
tum, priusquam commutationes executio-
ni demandentur.* Eadem Synodus 34.)
facultatem dat Episcopis, & Ordi-
num Generalibus restringendi nu-
merum Missarum in certis circum-
stantiis: sed neque istud hodie de-
beret fieri inconsulto Romano Pon-
tifice, post Decretum URBANI VIII.
Anno 1625. editum 35.). Circa Com-
mutationes autem eadem est ratio
novæ dispositionis, & antiquæ fun-
dationis piæ.

B b b 4

§. 489.

32.) C. 4. XIII. q. 2. C. 3. de Testam.
Clement. quia contingit. de Relig.
domib.

33.) Sess. 22. de Reform. c. 6.

34.) Sess. 25. de Reform. c. 4.

35.) Bullar. CHERUB. tom. 4. Const. 43.
De

*Tradun-
tur qua
dam Re-
gula.*

§. 489. Pro implenda voluntate defuncti circa institutionem hæredis, notari merentur sequentes doctrinae. Si unus tantum est institutus hæres, sive in re certa, sive simpliciter absque determinatione portionis, iste in tota hæreditate succedet (§. 475.). Si præter illum, qui in re certa est institutus, alius in certa portione, vel simpliciter absque determinatione portionis hæres nominetur, hic universam hæreditatem capiet, prior autem in certa re institutus habetur pro Legatario. Si plures uniformiter instituuntur, inter omnes hæreditas æqualiter dividitur. Si omnes ex certa re fuerint instituti, cuilibet res sua tanquam prælegata adjudicatur, & reliquum ex æquo dividitur. Si testator singulis hæredibus certas portiones assignaverit, tot unciaæ affem

---

De Commutationibus ultimarum voluntatum integrum tomum edidit JOANES PETRUS MONETA. De Commutatione ultimæ voluntatis, qua testator reliquit stipendium studenti in determinata Academia, videri potest Card. PETRA ad Const. Pontif. tom. 3. ad Const. II. Clementis V. fol. 569. seqq.

assem efficiunt, quot testator voluerit, E. G. si tres ex quadrantibus instituerit, hæreditas in tres partes dividitur. Si uni dederit quadrantem, alteri quincuncem, tertio septuncem, hæreditas dividitur commodissime in quindecim partes. Regulariter partium denominatio intelligitur in relatione ad numerum duodenarium. Si testator aliquos ex certis partibus, numerum duodenarium excedentibus, alios simpliciter instituat, tunc hæreditas dividenda erit sub ratione dupondii, vel tripondii. E. G. unus est institutus ex besse, alter ex quadrante, tertius ex sextante, quartus simpliciter, hæreditas sub ratione dupondii dividitur in viginti quatuor uncias, ex quibus unus capit octo, alter tres, tertius duas uncias, quartus denique id, quod deest dupondio, scilicet undecim uncias. Si ita scriptum sit: *si filius mihi natus fuerit, ex besse hæres esto: ex reliqua parte uxor mea hæres esto: si vero filia mihi nata fuerit, ex triente hæres esto: ex reliqua parte uxor hæres esto: & filius & filia nati essent; dicendum est, assem distribuendum esse in septem partes,*

B b b §

ut

754 Sectio IV. Tit. XVIII.

ut ex his filius quatuor, uxor duas, filia unam partem habeat: ita enim secundum voluntatem testantis, filius altero tanto amplius habebit, quam uxor: item uxor altero tanto amplius quam filia 36.). Obvia cuius est hæc decisio ex simplici proportionem 2. ad 1. Similiter ex ejusdem Legis analogia de aliis proportionum numeris concludendum est. E. G. si natus fuerit filius, huic obveniunt 5. Matri quatuor partes: si nata filia, huic debentur 7. Matri novem partes. Si nascantur ambo, filio debebuntur 5. Matri 4. filia 3½. Si fractos numeros horreat testamenti Executor, totam hæreditatem ita dividet, ut quoties repererit nummos 109. ex iis filio tribuat 45. Matri

---

36.) Ita deciditur L. 13. ff. de Liber. & posthum. ubi additur, licet attenta subtilitate juris conveniret, ruptum fieri testamentum; attamen cum ex utroque nato testator voluerit uxorem aliquid habere, ideo ad ejusmodi sententiam, humanitate suggerente, decursum esse. Vid. MANTICA de conject. ult. volunt. lib. II. tit. 15. n. 5. seq. BRUNEMAN ad dict. Leg. 13.

tri 36. filia 28. Hac ratione servabitur proportio in Legibus laudata & a Testatore intenta 37.).

§. 490. Ex hucusque dictis facile In Judicium liquet, ratione Testamentorum vadia dari jura & obligationes: unde etiam quotidianæ oriri solent lites, Hereditaria ut Testamenta non immerito vocentur seminaria litium & controversiarum. Pro his vel evitandis, ne: vel componendis multa sunt remedia comparata, ex quibus unum alterumve, cujus frequentior est usus, breviter insinuamus. Quamvis optandum sit, ut lites amicabili transactione finiantur, id tamen Leges statuunt, nullam & irritam esse transactionem in controversia circa res testamento relictas orta, nisi prius verba testamenti inspiciantur 38.). Si transactio frustra tentetur, judiciale

---

37.) Sicut se habent 5. ad 4. sic 45. ad 36. item sicut 9. ad 7. ita 36. ad 28. Ita procedendum in aliis similibus dispositionibus, quando juxta vulgatam regulam sub simplicibus continetur mixtum, de qua TIRAQUELLUS de Legib. Connub. gloss. 5. n. 76.

38.) L. 3. 6. 12. ff. de Transactione.

756 Sectio IV. Tit. XVIII.

le remedium est I. *Hæreditatis possessio*, si hæc ab alio, qui pro hærede, vel pro possessore detinet, forsan prærepta est. Confugiendum in hoc casu ad *Interdictum quorum bonorum*, quod quidem est remedium Prætorium, sed etiam hæredi civili competit, qui scilicet urgentem successionis præsumptionem pro se habet, & hæres præsumptivus vocatur 39.). Si possessor neget hanc qualitatem, ex qua ducitur præsumptio, ea summarie probanda est, rejectis exceptionibus altiolem indaginem requirentibus. Pro fundamento allegandum est, se bonorum possessionem agnovisse 40.).

§. 491.

39.) Verba Prætoris in L. 1. ff. *Quorum bonorum*. sunt hæc: *Quorum bonorum ex Edicto meo illi possessio data est, quod de his bonis pro hærede aut pro possessore possides, possideresve, si nihil usucaptum esset: quod quidem dolo malo fecisti, uti desineres possidere: id illi restituas.* Add. §. 3. Inst. de Interdict. & Tit. Cod. *quorum bonorum*. Differentia hujus Interdicti & Hæreditatis Petitionis datur a MENOCHIO de adipisc. possess. remed. 1. n. 2. seqq.

40.) Ex quibus conjecturis videatur quis bono-

§. 491. II. Hæredi testamentario datur Remedium ex L. ult. C. de E-
dicto D. Adriani tollendo, ubi sanc-
cit Imperator Justinianus, si quis
competenti Judici testamentum o-
stenderit non cancellatum, neque
abolitum, neque ex quacunque suæ
formæ parte vitiatum, sed quod in
prima figura sine omni vituperatione
appareat, & legitimo testium nume-
ro vallatum sit: mittatur quidem in
possessionem earum rerum, quæ te-
statoris mortis tempore fuerunt, non
autem legitimo modo ab alio deti-
nentur. Sin autem aliquis contra-
dictor extiterit, tunc in iudicio com-
petenti, causæ in possessionem mis-
sionis & subsecutæ contradictionis
ventilentur, & ei possessio acquirat-
ur, qui potiora ex legitimis modis
jura ostenderit. Applicatur hoc re-
medium etiam ad Testamentum nun-
cupativum. Exceptiones sunt Vi-
tiorum visibilium, vel in continenti
probandorum: item nondum publi-
cati Testamenti.

Ex L.
ult. C.
de E-
dict.
&c.

§. 492.

---

bonorum possessionem agnovisse, tra-
dit FRANC. MANTICA de Conject.
ult. volunt. lib. 12. tit. 15.

Ventris nomine: §. 492. III. Si vidua sit pragnans, & in utero eum gerat, qui defuncto succedere potest, debet mater *Ventris nomine* petere missionem in possessionem.

Hæreditatis Petitione: §. 493. IV. Si quis in possessionem hæreditatis missus est, alteri competit *Hæreditatis petitio* ad id, ut Actor declaretur hæres; & possessor, qui vel universam hæreditatem, vel partem hæreditatis pro hærede vel possessore possidet, vel dolo possidere desit, ejusve hæres ad hæreditatem cum omni causa, accessionibus & fructibus pro qualitate possessionis restituendam condemnetur. *Utilis hæreditatis petitio* datur emptori hæreditatis, vel cui ab hærede hæreditas alio titulo cessa est.

Querela Inofficiosa: §. 494. V. *Querela Inofficiosa* contra Testamentum, quod recte quidem, sed non ex officio pietatis factum est, injuste exhæredatis, vel præteritis datur in subsidium, si aliud remedium desit. Iteratam mentionem hujus remedii supra fecimus. Quod si Liberi non exhæredati, sed instituti quidem, in Legitima tamen læsi sint, datur illis *Condictio ad sup.*

supplementum Legitimæ 41.), per quam non rescinditur Testamentum, sed conservatur: datur autem solummodo contra cohæredem, per quem in Legitima læsi sunt.

§. 495. VI. Cum Prætor circa suc-^{Bono-}cessionem æquitatis obtentu multa ^{rum Pos-} constituisse, edixit etiam, se non ^{sessione:} hæreditatem, sed Bonorum possessionem daturum, ne Leges de successione evertere videretur. Est igitur *Bonorum possessio* jus persequendi, retinendique patrimonii, quod jure Civili haud debetur, beneficio Prætoris concessum. Eundem effectum habet cum Hæreditatis petitione. Ex Edicto Carboniano datur Bonorum possessio impuberi, cui controversia movetur, an inter Liberos sit, simulque judicium hoc differtur in tempus pubertatis. Datur Bonorum possessio non solum *contra tabulas*, sed etiam *secundum tabulas & ab intestato* 42.).

§. 496.

41.) L. 30. & 36. C. de Inoffic. testam.
42.) Vid. Instit. de Bonorum Possessionibus. & Commentatores ibid.

Expilata Hereditatis.

§. 496. VII. Huc etiam pertinet Judicium seu Actio *expilata hereditatis*. Furtum quidem rei hereditariae fieri non dicitur 43.) ante aditam hereditatem, vel captam possessionem 44.), quia tales res vel dominum, vel possessorem non habent: nihilominus expilatores jacentis hereditatis vocantur *atrociores fures* 45.), & incurrunt infamiam. Non datur hæc actio contra Cohæredem, nec contra maritum aut uxorem defuncti, sicut contra hanc nec furti actio locum habet 46.); ob reverentiam enim matrimonii contra eam solummodo rerum amotarum agitur, quæ actio non inurit infamiam. Cohæres autem, si quid ex hereditate sibi applicavit, actione Familiae *Erciscundæ* convenitur 47.).

§. 497.

43.) L. 68. ff. de Furt.

44.) L. 2. ff. Expil. hæred.

45.) L. 1. §. 1. ff. de Effractor.

46.) L. 5. ff. Expil. hæred.

47.) L. 3. C. Famil. ercisc. Vid. VET.

LOHNER de Actionibus forens. 669. seqq. & Commentatores in allegatos titulos.

§. 497. Hæ actiones proponendæ sunt coram competente Judice. Si agitur de valore, vel vera interpretatione Testamenti, cognitio pertinet ad Judicem testantis proprium; hujus enim est judicare de actibus sui subditi. Cum autem variæ sint consuetudines diversorum locorum, Legibus communibus adversæ, dubium movetur, ad quas Leges respicere debeat Judex, si subditus Testamentum condidit & mortuus est extra domicilium suum in alio loco, in quo vigent consuetudines testamentariæ, vel Statuta Legibus Patriæ opposita? Discrimen faciendum, an ista municipalia Statuta respiciant formam externam, & solennitates Testamenti, an vero habilitatem aut inhabilitatem testantis vel hæredis; an demum Bona, circa quæ versatur dispositio testamentaria. Circa habilitatem aut inhabilitatem testantis, respiciuntur Consuetudines & Leges Patriæ: nam persona ubique est uniformis; nec potest Legislator disponere, aut consuetudo extendi in personam sibi non subjectam. Hinc si in quadam regione ad vali-

In quo foro hæ Actiones instituendæ?

C c c dum

De Jure Rev. Eccles. Pars poster.

dum testamentum requiritur annus decimus octavus ætatis; testamentum adolescentis, habentis in tali regione domicilium, qui numerat solum annos sexdecim, nullum erit, si alibi testetur, ubi sufficiunt anni sexdecim. Simili ratione, si dispositum in testamento aliquid sit circa Bona alibi sita, attenduntur Leges loci, ubi Bona sunt sita. E. G. Si Statuta Municipalia contra Leges communes velint, ut Conjuges, etiam extantibus Agnatis, sibi in aliqua parte Bonorum succedant; si filiofamilias concedant potestatem de omnibus Bonis undecunque quasi-
 tis testandi &c. ejusmodi Statuta non extenduntur ad Bona extra territorium statuentis sita 48.).

Consuetudo loci potest observari §. 498. Si vero diversitas Statutorum aut Consuetudinum versetur circa formam externam & sollemnitatem Testamentorum, convenienter tene-

---

48.) In ejusmodi casibus limitatur regula supra §. 475. tradita, quod nemo partim testatus, partim intestatus possit decedere. MYNSINGERUS Cent. 5. observ. 19. GAIL lib. 2. observ. 124.

teneri potest, quod Judicium de valore Testamenti ferri debeat juxta consuetudinem loci, ubi factum est Testamentum, etiamsi testator tanquam peregrinus, forte in transitu ibi sit mortuus. Communis enim Doctorum opinio & persuasio est, quod universim actus reguletur juxta consuetudinem loci, in quo negotium gestum est: testamentum enim, quod in illo loco validum esse censetur, validum quoque censeretur debet alibi 49.). Supposita hac doctrina Judex loci, in quo peregrinus Testamentum condidit, non quidem se ingerit in lites circa tale Testamentum emergentes, sed tamen publicum tradit attestatum de legitima loci consuetudine, juxta quam Te-

C c c 2   sta-

49.) Allegari pro hac doctrina solet L. 6. ff. de Evictionib. L. 34. ff. de R. J. L. 2. C. quemadm. testam. aper. L. 1. C. de Emancipat. sed FACHINÆUS Controv. Jur. lib. 5. c. 90. conatur ostendere, has & similes Leges non sufficienter probare intentum, nisi peregrinus subeundo onera Civitatis, mereatur etiam gaudere beneficiis & commodis ejusdem.

764 *Sectio IV. Tit. XVIII.*

stamentum factum sit: & huic attestationi merito conformat suam sententiam Judex, apud quem instituitur actio de nullitate Testamenti ex defectu solennitatum. Alias sequeretur, quod si quis haberet Bona in diversis territoriis dispersa, in quibus etiam diversa essent circa Testamenti solennitates Statuta; in his circumstantiis deberet Testamenta plura & diversa pro diversitate ejusmodi locorum erigere, quia quilibet Judex posset exigere Testamentum juxta consuetudines territorii sui ordinatum: cum tamen Testamentum ex sua natura sit aliquid universale, & dispositio super tota familia, ac patrimonio, consequenter debeat ubique æqualiter valere: neque enim eadem res diverso jure censeretur debet 50.). Dein cum actus voluntariæ Jurisdictionis, qualis est Testamenti confectio, ubique expediri possint; ipsa ratio postulat, ut etiam a peregrinis fiant secundum Statuta loci, ubi peraguntur: & hinc quoad hos actus Statuta particularia

---

50.) L. 23. ff. de Usurpat. & usucap.

ria se etiam extendunt ad forenses, ut possint se illis conformare.

§. 499. Facile admitto, Advenam *Quoad* non gaudere privilegiis loci, per *solenni-* quem transit, quia etiam non subit *tates ex-* onera talis loci (51.), præsertim si *ternas* privilegium ad compensanda certa *Testa-* onera & incommoda concessum sit: *menti.* nos autem loquimur de Statuto vel Consuetudine, quæ sine ullo respectu ad certa onera introducitur. Talia enim Statuta facta censentur, non in favorem personarum, sed intuitu territorii, in quo vigent: adeoque etiam omnes iisdem se conformare possunt, qui in tali territorio morantur, ad vitandam omnem confusionem, ex diverso modo testandi in tali loco orituram, si singuli Advenæ juxta consuetudines patriæ suæ testari deberent (52.). Advenæ igitur quoad solennitates Testamenti se possunt, non autem tenentur ac-

C c c 3 com-

51.) C. 74. de R. J. in 6.

52.) Ita tenent BARTOLUS & BALDUS ad L. cunctos populos. I. C. de Summa Trinit. MYNSINGERUS Cent. 5. obs. 20. GAIL lib. 2. observ. 123. Barro SCHMID Semicent. I. Controv. 38.

commodare Statutis loci: hinc si in patria vigeat consuetudo adhibendi pauciores solennitates; in loco autem commorationis, ubi fit Testamentum, serventur Leges communes: Testamentum juxta consuetudinem Patriæ conditum, etiam in Patria valebit 53.).

Forum §. 500. Stabilito valore Testamen-
reliqua- ti, alias actiones ex eo surgentes in-
rum A- troducet Hares in foro competente
tionum. testatoris, qualis est Hæreditatis pe-
 titio, Remedium ex L. ult. C. de
 Edict. D. Adr. toll. Querela inoffi-
 ciosi,

53.) Aliter loquendum de aliis contra-
 ctibus, initis extra patriam in loco,
 ubi majores solennitates, quam in pa-
 tria, exiguntur: præsertim si inean-
 tur cum cive hujus loci: nam Magi-
 stratus merito requirit, ut cives sui
 observent leges hujus loci, etiam si con-
 trahant cum extero, in cujus patria
 aliæ videntur consuetudines. Alia est
 ratio testamenti, in quo cum nemine
 contrahitur, & nulli sit præjudicium,
 si alienigena servet minores solenni-
 tates patriæ suæ, cum testamenti fa-
 ctio sit actus Jurisdictionis volun-
 tariæ, consequenter poterit testator se
 conformare consuetudini loci, non ta-
 men tenetur.

ciosi, Condictio ad supplementum Legitimæ &c. Quæ autem spectant Possessionem hæreditatis, Interdictum quorum bonorum, Actionem expilatæ hæreditatis &c opus maxime habent autoritate Judicis, in cujus territorio Bona sunt sita. Si quis vero hæredem convenire velit ratione obligationis per testatorem contractæ, juxta regulam communem, *Hæres absens ibi defendendus est, ubi defunctus debuit, & conveniendus, si ibi inveniatur, nulloque suo proprio privilegio excusatur* (54.), quia hæres & defunctus censentur esse eadem persona.

§. 501. Quæ hucusque diximus, *Testa-
ad privatos præcipue pertinent. Du-
mentum* movetur, an etiam de Prin-
Princi-
cipum Testamentis juxta Leges com-
pum
munes judicandum sit? Multi docent, Principes Germaniæ, Jurisdictione Territoriali gaudentes, ad solennitates jure communi requisiti-
tas non teneri: cum enim ex po-
testa-

Ccc 4

54.) L. 19. pr. ff. de Judiciis. Ad quam Legem copiosum Commentarium scripsit PETRUS BARBOSA de Judiciis.

768 *Seçtio IV. Tit. XVIII.*

testate Legislativa possint subditos suos in Germania eximere ab iis observandis ; & aliorum Testamentis sibi oblatis absque ulla alia solennitate autoritatem ac fidem publicam præstare : multo magis ad fidem & efficaciam proprio Testamento conciliandam , opus non habebunt extrinsecis solennitatibus. Istud nonnulli pertinere putant ad servandam dignitatem Principum, non tantum eorum, qui summa potestate Provinciis in Germania præsunt, sed etiam Conjugum, Filiorum, Fratrum, aut Agnatorum utriusque sexus, ex familia Principis descendentium 55.)

Pro majore securitate §. 502. Bene advertendum, non agi hoc loco de Autoritate Principum, quæ haud dubie omnem venerationem & summam fidem meretur: sed quæstionem esse de fide adhibenda scripturæ illi, in qua Principis defuncti ultima voluntas contineri dicitur. Solennitates Testamentorum inventæ sunt, non ob modicam

---

55.) Inter hos sunt Apanagiati, vulgo die abgefundene Herren.

cam auctoritatem testatorum; sed ad evitandas omnes fraudes, & ut voluntas testatoris certius impleatur. Si igitur hæ requiruntur in Testamento privatorum, ubi plerumque levia continentur negotia, multo magis omnimoda certitudo de Voluntate Principis defuncti requiritur, quæ circa summi momenti negotia versari solet; hæc autem certitudo, nisi illi ipsi, de quorum præjudicio fors agitur, voluntatem morientis percepisse noscantur, haberi censeatur per receptas in Imperio solennitates. An credimus, subdolas artes non æque in Aulis Principum, ac in ædibus privatorum timendas esse? Recentia possent adduci exempla, quæ Principum ultimas voluntates periculosis machinationibus expositas docent. Dein controversia ex Testamento Principis orta, subjicitur Decisioni Camerae Imperialis: hæc autem judicium suum conformat Legibus communibus Juris Civilis 56.).

C c c 5 §. 503.

56.) Observantiam tum Tribunalium, tum Principum testantur ROSENTHAL, de Feudis C. 12. concl. 10. n. 18. KLOCKIUS tom. 3. consil. 102. n. 97.

Requirunt aliquas solennitates.

§. 503. Id facile permitti potest, Testamenta Principum non esse scrupulose dijudicanda circa omnes Juris Civilis subtilitates, modo de eorum seria voluntate juxta Leges in Germania receptas sufficienter constet, nihilque ibi contineatur, pactis Familiae, Juribus Feudalibus, aut Successionibus per Constitutiones Imperii stabilitis adversum. Quoad formam autem extrinsecam multi putant, in defectu aliarum solennitatum saltem requiri, ut Princeps Testamentum suum condat coram Consiliariis suis, & ad Acta Cancellariae suae reponi jubeat 57.).

§. 504.

57.) Fusc & erudite haec deducta legi possunt apud D. JOAN. FRID. WILH. DE NEUMANN tom. 5. de Haeredit. & Succession. Principum. sect. 4. §. 637. seqq. MYLERUM AB EHRENBACH de Princip. & Statib. Imper. part. 1. c. 26. HULDERIC. DE EYBEN de testam. Princ. vel Com. Imp. MOSER Teutsches Staats-Recht tom. 24. & 25. Utrumque BERGERUM, Patrem & Filium, illum Oeconom. Jur. istum in Animadvers. ad Coccey Jur. publ. prud. c. 29. VITRIARIUM Inst. Jur. publ. lib. 3. c. 20.

§. 504. Autores de Testamentis scribentes sunt innumeri. Præter eos, ^{Scriptores.} qui Commentaria in omnes Juris Canonici aut Civilis libros scripserunt, aut singularibus Dissertationibus quasdam difficultates illustrarunt: præcipuam mentionem merentur, qui totam hanc materiam justis Voluminibus complexi sunt, FERNANDUS VASQUIUS de Successionibus & ultimis Voluntatibus. DIDACUS SPINO speculum Testamentorum. FRANC. DE BARRY de Successionibus Testati ac Intestati. FRANC. MANTICA de Conjecturis ultimarum Voluntatum. CASPARUS MANZIUS de Testamento valido vel invalido. PETRUS PECKIUS de Testamentis Conjugum. SAMUEL STRYCKIUS de Cautelis Testamentorum.

TITU-

---

c. 20. §. 3. & seqq. ibique PFEFFINGERUM, ubi referuntur rationes & Autores in utramque partem.